

मादी गाउँपालिका स्थानीय राजपत्र

मादी गाउँपालिकाद्वारा प्रकाशित

खण्ड ४ संख्या ३ श्रावण ५ गते, २०७७ साल

भाग २

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा १०२ को उपदफा (१) बमोजिम मादी गाउँ कार्यपालिकाले जारी गरेको कार्यविधि सर्वसाधारणको जानकारीको लागि प्रकाशन गरिएको छ ।

संवत् २०७७ सालको कार्यविधि नं. ३

मादी गाउँपालिका नदी तथा खानीजन्य पदार्थको उपभोग तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यविधि, २०७७

प्रस्तावना :

मादी गाउँपालिका क्षेत्रभित्र रहेका विकास निर्माण सामग्रीका रुपमा प्रयोग हुने स्लेट, ग्राभेल, बालुवा, गिट्टी, मिस्कट, र माटो जस्ता नदी तथा खानीजन्य पदार्थ लगायतका सामग्रीहरूको दोहनलाई निरुत्साहित गरी प्राकृतिक स्रोतको दिगो व्यवस्थापन र सदुपयोग गर्न, विना स्वीकृति अवैध चोरी उत्खनन् र निकासी नियन्त्रण गर्न, उत्खनन् तथा निकासीलाई वातावरण मैत्री बनाई नकारात्मक

वातावरणीय प्रभावलाई न्यूनिकरण गर्न, यस क्षेत्रबाट प्राप्तहुने राजस्व संकलनलाई व्यवस्थित गर्न, वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन, प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन अनुरूप उत्खनन् गर्न निर्धारित गरेका क्षेत्रहरुबाट निर्धारित परिमाणमा नदी तथा खानीजन्य सामग्रीको उत्खनन् गरी निर्माण सामग्रीको सहज, सरल र सुलभ आपूर्ति गर्न, नेपालको संविधान २०७२ को अनुसूची ८ र स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को दफा ११ (२) (प) (७) दिएको अधिकार प्रयोग गरी गाउँपालिकाले खानी तथा नदीजन्य सामग्रीको उत्खनन् प्रशोधन तथा विक्री वितरण कार्यलाई व्यवस्थित गर्न बाञ्छनीय भएकोले कार्यपालिकाले यो कार्यविधि जारी गरेको छ।

परिच्छेद १

प्रारम्भिक

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ: (१) यस कार्यविधिको नाम “मादी गाउँपालिका नदी तथा खानीजन्य पदार्थको उपभोग तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यविधि, २०७७” रहेको छ।

(२) यो कार्यविधि कार्यपालिकाले स्वीकृत गरेको मिति देखि लागू हुनेछ।

२. परिभाषा: विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यस कार्यविधिमा:

(क) “कार्यविधि” भन्नाले मादी गाउँपालिका नदी तथा खानीजन्य पदार्थको उपभोग तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यविधि, २०७७” लाई सम्झनु पर्दछ।

(ख) “उद्योग” भन्नाले कच्चा पदार्थको रूपमा खानी तथा नदीजन्य पदार्थको प्रयोग हुने मेशिनरी औजार जडित उद्योगलाई सम्झनु पर्दछ र सो शब्दले क्रसर उद्योग, फिरफिरे, रिफाइनरी गर्ने उद्योग र यस्तै प्रकृतिका अन्य उद्योग समेतलाई जनाउँनेछ।

(ग) “अनुगमन समिति” भन्नाले कास्की जिल्लाका जिल्ला समन्वय समितिका प्रमुखको संयोजकत्वमा रहेको जिल्ला अनुगमन समिति तथा यस कार्यविधिको दफा २० बमोजिम गाउँपालिका अध्यक्षको संयोजकत्वमा रहेको गाउँपालिका स्तरीय अनुगमन समिति समेतलाई सम्झनु पर्दछ ।

(घ) “घाटगद्दी” भन्नाले नदीजन्य पदार्थ वा दहत्तर बहत्तर सङ्कलन वा उत्खनन् वा प्रशोधन गर्न चारकिल्ला तोकै छुटाइएको स्थान, संकलन गरी नापजाँच गर्न वा अस्थायी भण्डारणका लागि तोकिएको स्थानलाई सम्झनु पर्दछ ।

(ङ) “नदीजन्य पदार्थ” भन्नाले नदी, खोला, खोल्सी, खहरे, बाढी पहिरोले बगाई ल्याई नदी, खोल्सी र खहरेको किनार तथा आसपासका वन क्षेत्र वा सार्वजनिक जग्गा वा नदी उकास क्षेत्र वा निजी जग्गामा थिगिएको र थुप्रिएको ढुङ्गा, ग्राभेल, वालुवा, गिट्टी, मिस्कट, भस्कट, गोग्रान, माटो तथा दहत्तर बहत्तर (काठ दाउरा) र नदीको वहावबाट बगी आउने सबैखाले प्राकृतिक वस्तु र पदार्थलाई सम्झनु पर्दछ ।

(च) “खानीजन्य पदार्थ” भन्नाले खानीबाट निकालिने ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवा, स्लेट, माटो जस्ता साधारण निर्माणमुखी प्राकृतिक वस्तु र पदार्थलाई सम्झनु पर्दछ ।

(छ) “प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण” भन्नाले वातावरण संरक्षण ऐन, २०७६ तथा मादी गाउँपालिकाको वातावरण तथा प्राकृतिक स्रोत संरक्षण ऐन, २०७७ बमोजिमको प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण (Initial Environmental Examination (IEE)) भन्ने सम्झनुपर्दछ ।

(ज) “वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन” भन्नाले वातावरण संरक्षण ऐन, २०७६ बमोजिमको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन (Environmental Impact Assessment (EIA)) भन्ने सम्झनु पर्दछ ।

(भ) “संक्षिप्त वातावरणीय अध्ययन” भन्नाले वातावरण संरक्षण ऐन, २०७६ तथा मादी गाउँपालिकाको वातावरण तथा प्राकृतिक स्रोत संरक्षण ऐन, २०७७ बमोजिमको संक्षिप्त वातावरणीय अध्ययन (Brief Environmental Study) समेतलाई बुझाउनेछ ।

(ज) “वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन” भन्नाले वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन वा प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण वा संक्षिप्त वातावरणीय अध्ययन सम्बन्धमा तयार गरिएको प्रतिवेदन सम्झनु पर्छ ।

(ट) “मन्त्रालय” भन्नाले संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय तथा नेपाल सरकारका अन्य मन्त्रालयहरू तथा प्रदेश मन्त्रालयहरूलाई समेत सम्झनु पर्दछ ।

(ठ) “मापदण्ड” भन्नाले अनुसूची ४ र ५ बमोजिमको मापदण्ड सम्झनु पर्दछ ।

(ड) “राजश्व” भन्नाले खानी तथा नदीजन्य पदार्थ र दहत्तर वहत्तर काठ दाउरा आदिबाट नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार तथा स्थानीय सरकारले निर्धारण गरी प्राप्त हुने सरकारी रकम सम्झनु पर्दछ ।

(ढ) “व्यवसायी” भन्नाले यस कार्यविधि बमोजिम खानी तथा नदीजन्य पदार्थ उत्खनन्, सङ्कलन, घाटगद्दी तथा विक्री गर्न नेपाल सरकार तथा स्थानीय सरकारले निर्धारण गरेका प्रकृया पुरा गरी जारी गरेको इजाजत प्राप्त गरेको व्यवसायी सम्झनु पर्दछ ।

(ण) “शुल्क” भन्नाले वन क्षेत्र बाहिर उत्खनन् सङ्कलन भएका खानी तथा नदीजन्य पदार्थ संकलन शुल्क तथा विक्रीबाट प्राप्त रकमलाई जनाउने छ । यो शब्दले निजी जग्गाबाट व्यवसायिक प्रयोजनका लागि सङ्कलन तथा विक्री भएको नदीजन्य पदार्थ वापत प्राप्त हुने सेवा शुल्क समेत सम्झनु पर्दछ ।

- (त) “गाउँपालिका” भन्नाले मादी गाउँपालिका सम्भन्नु पर्दछ ।
- (थ) “परिमाण” भन्नाले उत्खननको लागि स्वीकृति दिँदा चारकिल्ला तोकि उत्खनन गर्न दिइएको अनुमानित परिमाण तथा घाटगद्धीमा रहेका खानी र नदीजन्य पदार्थको परिमाण सम्भन्नु पर्दछ ।
- (द) “कार्यदल” भन्नाले यस गाउँपालिकाको अध्यक्षको संयोजकत्वमा गठित दफा १९ बमोजिमको कार्यदललाई सम्भन्नु पर्दछ ।
- (ध) “प्रदेश” भन्नाले गण्डकी प्रदेशलाई सम्भन्नु पर्दछ ।
- (न) “जि.स.स.” भन्नाले जिल्ला समन्वय समिति, कास्कीलाई सम्भन्नुपर्दछ ।
- (प) “ऐन” भन्नाले स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ लाई सम्भन्नु पर्दछ ।

- ३. कार्यविधिको उद्देश्य :** (१) मादी गाउँपालिकाको क्षेत्रभित्र नदीजन्य पदार्थको संकलन, उत्खनन, प्रशोधन तथा निकासी गर्दा प्रारम्भिक वातावरणीय प्रभाव प्रतिवेदनको शर्त पालना गर्नु गराउनु ।
- (२) नदी क्षेत्र, खानी क्षेत्र तथा संरक्षित क्षेत्रमा नदीजन्य पदार्थ ओसारपसार गरिने मार्ग वरिपरीको वातावरणीय पक्षको संरक्षण गर्नु ।
- (३) नदी तथा खानीजन्य पदार्थको सन्तुलित उत्खननबाट निर्माण सामग्रीको नियमित दिगो आपूर्ति सुनिश्चित गर्नु ।
- (४) राजश्व संकलन गर्नु ।
- (५) प्राकृतिक स्रोत साधनको व्यवस्थित र दिगो प्रयोग सुनिश्चित गर्नु ।

परिच्छेद २

नदीजन्य पदार्थमा आधारित उद्योग स्थापना र सञ्चालन सम्बन्धी व्यवस्था

४. अनुमति लिनु पर्ने : (१) नेपाल सरकारले तोकेको मापदण्ड पूरा गरेका खानी, क्रसर तथा वालुवा प्रशोधनसंग सम्बन्धित उद्योगहरु स्थापना र सञ्चालन गर्न सकिनेछ । साविकमा सम्बन्धित निकायबाट अद्यावधिक भई सञ्चालनमा रहेका उद्योगहरुको हकमा सोको अभिलेख एवं अद्यावधिक गर्ने कार्य गरिनेछ । उद्योगहरुको स्थापना, सञ्चालन, नवीकरण, अनुमति तथा नामसारी शुल्क गाउँपालिकाको आर्थिक ऐनमा उल्लेख भए बमोजिम हुनेछ । स्थापना, दर्ता, नवीकरण, अनुमति तथा नामसारी गर्दा सम्बन्धित वडा कार्यालयको सिफारिस पेश गर्नु पर्नेछ ।

(२) नदीजन्य पदार्थमा आधारित क्रसर उद्योग वा यस्तै प्रकृतिका अन्य उद्योग स्थापना र सञ्चालन गर्न चाहने व्यक्ति वा संस्थाले अनुसूची (१) बमोजिमको ढाँचामा गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालयमा अनुमतिका लागि दरखास्त दिनु पर्नेछ ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम दरखास्त दिने व्यक्ति वा संस्थालाई गाउँपालिकाले अनुसूची (२) बमोजिमको ढाँचामा अनुमति पत्र दिनेछ ।

(४) उपदफा (२) बमोजिम अनुमतिका लागि दरखास्त दिँदा प्रचलित नेपाल कानूनमा तोकिएका शर्त बन्देजका अतिरिक्त कानून बमोजिमका मापदण्ड र देहायका शर्तहरु पूरा गरेको हुनु पर्नेछ ।

(क) उद्योग स्थापना गर्दा प्रचलित वातावरण कानून बमोजिम उद्योगको वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन वा प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण वा संक्षिप्त वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन स्वीकृत भएको प्रमाण संलग्न हुनुपर्नेछ ।

(ख) उद्योगले प्राप्त गर्ने कच्चा पदार्थको स्रोत खुलाई त्यस्ता कच्चा पदार्थ उपलब्ध गराउने स्रोतवालासँग लिएको स्वीकृति सम्झौता सहितका प्रमाण संलग्न राख्नु पर्नेछ ।

(ग) उद्योग स्थापना गर्ने स्थलको भौगोलिक अवस्थिति GPS Point समेत निर्दीष्ट गरेको हुनुपर्नेछ ।

(घ) उद्योगको क्षमता अनुसार न्यूनतम २० रोपनी जग्गा उद्योगको स्वामित्व वा लिज वा भाडामा रहेको हुनुपर्नेछ, यस्तो जग्गा सार्वजनिक, पर्ती वा ऐलानी जग्गा हुनु हुँदैन ।

(ङ) नदी तथा खानीजन्य पदार्थ उत्खनन्, प्रशोधन तथा विक्री गर्ने उद्योगले अनुमति लिन उद्योगमा प्रयोग हुने मेशिन तथा टिपरको संख्या गाडी नम्बर समेत खुलाई स्विकृति लिनु पर्नेछ ।

(च) उद्योग दर्ता तथा वार्षिक कर गाउँपालिको आर्थिक ऐन बमोजिम हुनेछ ।

(५) यो कार्यविधि लागु हुनु पूर्व साविकमा दर्ता भई सञ्चालनमा रहेका उद्योगहरुले अनिवार्य रुपमा यसै कार्यविधि बमोजिम संचालन हुने गरी यो कार्यविधि स्वीकृत भएको मितिले ६ महिना भित्र कार्यविधि बमोजिमको मापदण्ड पूरा गरी गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालयमा दर्ता भई सञ्चालनको अनुमती लिनु पर्नेछ । अन्यथा गाउँपालिकाले समयावधि तोक्यो उद्योग बन्द गर्न वा स्थानान्तरण गर्न आदेश जारी गर्न सक्नेछ ।

(६) गाउँपालिकाबाट स्वीकृति लिएका उद्योगहरुले तोकिएको दस्तुर बुझाई वार्षिक रुपमा नवीकरण गर्नु पर्नेछ ।

(७) श्रममूलक रुपमा हेभी उपकरणको प्रयोग विना परम्परागत रोजगारी तथा पारिवारिक जिविकोपार्जनको स्रोतको रुपमा वालुवा संकलन गर्ने गाउँपालिका भित्रका बासिन्दाले समेत गाउँपालिकामा सूचीकृत भई अनुमति लिनुपर्नेछ ।

(८) उपदफा (७) बमोजिमको उत्खनन्को श्रम स्वीकृतिको लागि कुनै व्यक्तिले गाउँपालिकामा नागरिकताको प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि, वडाको सिफारिस संलग्न राखी निवेदन दिएमा गाउँपालिकाले प्रति परिवार २ जनाको दरले श्रममूलक रुपमा तोकिएका क्षेत्रबाट नदीजन्य पदार्थ संकलन गर्न स्वीकृति प्रदान गर्न सक्नेछ ।

(९) उपदफा (८) बमोजिम स्वीकृति प्राप्त व्यक्ति वा निजको परिवारले नदीजन्य पदार्थ उत्खनन् गर्दा व्यक्ति तथा परिवारका सदस्यको परिचय खुल्ने गरी गाउँपालिकाले अनुसूची (३) बमोजिम उपलब्ध गराएको परिचय पत्र अनिवार्य रुपमा साथमै राख्नु पर्नेछ । उक्त परिचयपत्र गाउँपालिको प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत वा निजले तोकेको सम्बन्धित शाखा हेर्ने अधिकृतले प्रमाणित गर्नु पर्नेछ ।

(१०) उपदफा (८) बमोजिम स्वीकृति प्रदान गर्दा उत्खनन् गरिने नदी तथा खोला बहने वडा तथा नदी किनारका बासिन्दालाई प्राथमिकता दिइनेछ ।

(११) गाउँपालिकाबाट नदीजन्य पदार्थको संकलन तथा निकासी गर्न ठेक्का प्राप्त गर्ने ठेकेदारले नदीबाट परम्परागत पेशाको रुपमा श्रम प्रयोग गरी वालुवा उत्खनन् गर्न स्वीकृति पाएका व्यक्तिलाई IEE को प्रावधान विपरित नहुने गरी उत्खनन् गर्न रोक लगाउन पाइने छैन ।

(१२) परम्परागत पेशाको रुपमा श्रम प्रयोग गरी वालुवा उत्खनन् गर्न स्वीकृति पाएका व्यक्तिहरूसंग नदीजन्य पदार्थ खरिद गरी विक्री वा प्रयोग गर्ने व्यक्ति वा फर्मले नियमानुसारको स्थानीय तथा अन्य कर अनिवार्य रुपमा बुझाउनु पर्नेछ ।

५. क्रसर उद्योग सञ्चालन सम्बन्धमा : (१) क्रसर उद्योग सञ्चालन गर्दा अनुसूची ४ बमोजिमको दुरी मापदण्ड पालना गर्नुपर्ने छ ।

(२) नयाँ स्थापना हुने क्रसर उद्योगहरूले वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदनमा सङ्कलन, उत्खनन् गर्ने कच्चा पदार्थको स्थान, क्षेत्रफल, परिमाण, समायावधि, र स्रोतको विवरण तथा त्यस्तो क्षेत्रको रेखाङ्कन सहितको नक्शा अनिवार्य रूपमा समावेश गर्नु पर्नेछ ।

(३) उपदफा (२) बमोजिमको प्रक्रिया पूरा गरी नयाँ क्रसर उद्योग सञ्चालनको लागि वन तथा वातावरण मन्त्रालय वा सो मातहतको सहमति लिई दर्ताको लागि निवेदन दिने व्यक्ति वा फर्मले उपदफा (१) बमोजिमको मापदण्ड समेत पालना गरेको अवास्थामा औद्योगिक व्यवसाय सम्बन्धी प्रचलित कानूनले गरेको वर्गीकरण बमोजिम अधिकार प्राप्त निकायले क्रसर उद्योग सञ्चालनको अनुमति प्रदान गर्नेछ ।

(४) क्रसर उद्योग लगायत वालुवा, पाँगी धुने र प्रशोधन गर्ने मेशिन तथा ढुङ्गा प्रशोधन उद्योग स्थापना गर्दा साईड ड्रेन, हिलो थिग्रने पोखरी, फोहोर पानी प्रशोधन र वायु प्रदुषण नियन्त्रणको लागि आवश्यक व्यवस्था गर्ने दायित्व सम्बन्धित व्यवसायीको हुनेछ ।

५) अनुगमन समितिले अन्य विषयका अतिक्रि उपदफा (४) बमोजिमका शर्तहरूको पालना भए नभएको नियमित अनुगमन गर्ने र शर्त पालना नगर्ने उद्योगहरूलाई समितिको निर्णय बमोजिम शर्त पुरा नभएसम्म उद्योग सञ्चालनमा रोक लगाउन सक्नेछ ।

(६) प्रचलित कानून बमोजिम स्थापना भई सञ्चालनमा रहेका खानी, क्रसर तथा प्रशोधन उद्योगले आफ्नो उद्योगको वार्षिक क्षमताको अधीनमा रही सङ्कलन तथा उत्खनन् गर्ने कच्चा पदार्थको स्रोत सहितको विवरण खुलाई प्रत्येक वर्षको भाद्र महिनाको अनुगमन समिति र गाउँपालिका समक्ष पेश गर्नु पर्नेछ ।

(७) यस मापदण्ड बमोजिम स्थापना तथा संचालन हुने उद्योगले प्रत्येक आर्थिक वर्षको लागि असार मसान्तभित्र आफ्नो उत्पादनको वार्षिक मौज्जात तथा खरिद विक्रीको परीमाण सार्वजनिक गरी सोको जानकारी गाउँपालिका र अनुगमन समितिलाई दिनु पर्नेछ ।

(८) उपदफा (६) र (७) बमोजिमको व्यवस्था पालना नगर्ने उद्योगलाई अनुगमन समितिको सिफारिसमा गाउँपालिकाले बन्द गर्न सक्नेछ ।

(९) अनुसूची (४) को दुरी सम्बन्धी मापदण्ड पूरा नहुने गरी संचालनमा रहेका क्रसर उद्योगलाई गाउँपालिकाले एक वर्षभित्र वातावरणीय अध्ययन गराई स्थान्तरण गराउनेछ र यसरी स्थान्तरण हुन नमान्ने उद्योगको हकमा गाउँपालिकाले दर्ता खारेजीको लागि सम्बन्धित निकाय समक्ष सिफारिस गर्नेछ ।

(१०) नयाँ दर्ता हुने वालुवा प्रशोधन उद्योगका हकमा स्वीकृत वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदनको आधारमा उत्पादनमूलक उद्योगको रूपमा गाउँपालिकाले दर्ता व्यवस्था मिलाउन सक्नेछ ।

(११) क्रसर उद्योगले आफूलाई चाहिने कच्चा पदार्थ सिधै नदी वा वन क्षेत्रबाट उत्खनन् वा सङ्कलन गरी प्रशोधन गर्न पाउने छैन ।

(१२) उफदता (६) बमोजिम क्रसर उद्योगका लागि आवश्यक पर्ने कच्चा पदार्थको आपूर्ती गर्दा लाग्ने विक्री मुल्य वा शुल्क गाउँपालिकालाई बुझाएपछि मात्र त्यस्तो कच्चा पदार्थ आपूर्ती गर्न पाईनेछ ।

(१३) क्रसर उद्योगलाई गाउँपालिकाले गाउँसभाद्वारा निर्धारित दरमा उत्पादित परीमाणको आधारमा व्यवसाय कर लगाउन सक्नेछ ।

परिच्छेद ३

उत्खनन्, सङ्कलन, विक्री र घाटगद्दी सम्बन्धी व्यवस्था

६. उत्खनन् वा संकलनको लागि क्षेत्र निर्धारण: (१) मादी गाउँपालिकाले नदीजन्य तथा खानीजन्य पदार्थ संकलन तथा उत्खनन्को लागि देहायको आधारमा क्षेत्र निर्धारण गर्नेछ ।

(क) गाउँपालिकाको क्षेत्रभित्र पर्ने मादी नदी, विजयपुर खोला, इदी खोला, रुदी खोला, मकै खोला लगायतका अन्य खोला तथा खहरे लगायत वातावरण अध्ययन प्रतिवेदनले उत्खनन् तथा निकासी गर्न निर्दिष्ट गरेका क्षेत्रहरु ।

(ख) गाउँपालिकाभित्र रहेका नदी, खोला तथा खहरेले नदीजन्य पदार्थ थुपारी प्रकोप जोखिम उत्पन्न हुने संभावना भई त्यस्ता नदीजन्य पदार्थ हटाउन पर्ने भएमा त्यस्ता क्षेत्र ।

(ग) गाउँपालिकाभित्रका नदी, खोला तथा खहरे छेउछाउका निजी जग्गामा नदीजन्य पदार्थ थुप्रिएमा सो हटाउन जग्गाधनीको निवेदन प्राप्त भएमा जग्गा जोगाउन स्विकृत परिमाण सम्म मात्र नदीजन्य पदार्थ हटाउन स्वीकृति दिएका त्यस्ता क्षेत्र र परिमाण भित्र ।

(घ) गाउँपालिकाभित्रका विभिन्न सरकारी सार्वजनिक, गुठी र निजी जग्गामा थुप्रिएका नदीजन्य पदार्थ हटाउने भनी सम्बन्धित निकायबाट निर्णय भई आएमा उक्त क्षेत्र र परिमाण भित्र ।

(ङ) गाउँपालिका क्षेत्रभित्रका कृषकले आफ्नो जग्गा खेती योग्य बनाउँदा, माछापालन गर्न पोखरी निर्माण गर्दा र कुनै कृषि व्यवसाय, फर्म संचालन गर्न नदीजन्य पदार्थ हटाउँदा निस्कने नदीजन्य पदार्थको स्वीकृत स्थान र परिमाण भित्र ।

(च) प्रचलित कानून बमोजिम खानी तथा क्रसर उद्योग संचालन र निर्माण सामग्री आपूर्तिको लागि तोकिएको क्षेत्र ।

७. कार्ययोजना बनाउने : (१) गाउँपालिकाले प्रत्येक आर्थिक वर्षको जेठ मसान्त भित्र आगामी आ.व.को लागि देहायका कुराहरु समावेश गरी वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदनमा उल्लेख भएको प्रावधान अनुरूप नदीजन्य पदार्थ उत्खनन, सङ्कलन, घाटगद्दी र विक्री वितरण सम्बन्धी कार्ययोजना बनाउनु पर्नेछ ।

(क) उत्खनन र सङ्कलन गर्न हुने र नहुने क्षेत्र ।

(ख) नदीजन्य पदार्थ उपलब्ध हुने नदी, खोला, खोल्सी, खहरे तथा नदी क्षेत्रको विवरण र उपलब्ध हुनसक्ने अनुमानित वार्षिक परिमाण ।

(ग) पूर्वाधार निर्माणको लागि चाहिने परिमाण र स्रोतको उपलब्धता ।

(घ) भण्डारण वा घाटगद्दी स्थल ।

(ङ) विक्री वितरणको प्रक्रिया ।

(च) सङ्कलनको विधि र प्रयोग हुने मेशिनरी औजार ।

(छ) प्राप्त हुने अनुमानित आम्दानी ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम तयार भएको कार्ययोजना अनुगमन समितिबाट फिल्ड निरीक्षण गराई, वन तथा नापीका प्रतिनिधि, विज्ञ तथा प्राविधिकबाट लिखित प्रतिवेदन तयार गरी अनुगमन समितिको सिफारिस बमोजिम गाउँ कार्यपालिकाबाट स्वीकृत भएको हुनुपर्नेछ ।

(३) उपदफा (२) बमोजिमको कार्ययोजना संघीय तथा प्रदेश कानून बमोजिम कुनै निकायबाट स्वीकृत गर्नु पर्ने व्यवस्था भएमा सो समेत गर्नु पर्नेछ ।

८. वातावरणीय अध्ययन: (१) नदी तथा खानीजन्य पदार्थको उत्खनन, सङ्कलन र विक्री गर्नु अघि प्रचलित कानून बमोजिम प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण (IEE) वा वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन (EIA) वा संक्षिप्त

वातावरणीय अध्ययन (BES) को लागि सम्बन्धित निकायबाट स्वीकृत गराई लागू गर्नु पर्नेछ ।

(२) नदी तथा खानीजन्य पदार्थमा आधारित उद्योगको स्थापना र सञ्चालन गर्नु पूर्व प्रचलित कानून बमोजिम सम्बन्धित निकायबाट प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण वा वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन वा संक्षिप्त वातावरणीय अध्ययन गराउनु पर्नेछ र सो को एक प्रति गाउँपालिकाको कार्यालयमा बुझाउनु पर्नेछ ।

(३) नदी तथा खानीजन्य पदार्थ उत्खनन, सङ्कलन, प्रशोधन र विक्री वितरण गर्ने उद्योगले नदी तथा खानीजन्य पदार्थको उत्खनन र सङ्कलन गर्दा प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण वा वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन वा संक्षिप्त वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदनमा औँल्याइएका सुझाव र सुधारात्मक उपायको कार्यान्वयन गर्नु, गराउनु पर्नेछ ।

(४) यो कार्यविधि लागू हुनु अघि सञ्चालन भएका उद्योगले यो कार्यविधि प्रारम्भ भएको मितिले ६ महिनाभित्र प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण वा वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन वा संक्षिप्त वातावरणीय अध्ययन अद्यावधिक गराई स्वीकृति लिनु पर्नेछ । उल्लेखित अवधिभित्र स्वीकृति नलिएमा गाउँपालिकाले उद्योग सञ्चालनमा रोक लगाउनेछ ।

९. नदीजन्य पदार्थको उत्खनन, सङ्कलन र विक्री: (१) गाउँपालिकाले नदीजन्य पदार्थको उत्खनन, सङ्कलन र विक्री गर्दा देहाय बमोजिम गर्नु पर्नेछ :-

(क) गाउँपालिकाले दफा ७ को उपदफा (१) उत्खनन र सङ्कलन सम्बन्धी कार्ययोजना तयार गरी गाँउ कार्यपालिकाबाट स्वीकृत गर्नुपर्नेछ ।

(ख) प्रचलित कानून बमोजिम वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन तयार गरी स्वीकृत गर्ने गराउने ।

- (ग) प्रत्येक वर्ष ठेक्का बन्दोवस्त गर्नुपूर्व स्वीकृत वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदनमा उल्लेखित परीमाणलाई स्थलगत प्राविधिक अध्ययनको आधारमा अध्यावधिक गरी पुनः एकिकन गर्ने,
- (घ) गाउँसभाद्वारा स्वीकृत दरमा उत्खनन्, सङ्कलनको अनुमति र विक्रीको लागि ठेक्का व्यवस्था मिलाउने ।
- (ङ) नदीजन्य पदार्थको उत्खनन्, सङ्कलन गर्दा अनुसूची ५ बमोजिमको दुरी मापदण्ड कायम गर्नुपर्नेछ ।
- (२) नदीजन्य पदार्थको सङ्कलन र उत्खनन् गरिने क्षेत्र दुई वा दुईभन्दा बढी गाउँपालिकाको क्षेत्रभित्र पर्ने अवस्थामा संयुक्त समिति बनाई सङ्कलन, उत्खनन् र विक्रीको व्यवस्था मिलाउन सकिनेछ,
- (३) नदीजन्य पदार्थ उत्खनन् गर्दा सामान्यतया श्रममुलक प्रविधिको प्रयोग गर्नुपर्नेछ । तर, मेशिनको प्रयोग गर्नुपर्ने भएमा वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदनमा उल्लेखित शर्त सीमा भित्र रही गर्नुपर्नेछ, साथै विपद् जोखिम संवेदनशील क्षेत्रमा मेशिनको प्रयोग गर्नुपर्ने भएमा जिल्ला विपत् व्यवस्थापन समितिको अनुमती लिनुपर्नेछ ।
- (४) उत्खनन् तथा सङ्कलन स्थलसम्म जाने र फर्कने मार्ग गाउँपालिका तोक्नेछ ।
- (५) उत्खनन् गरी सकेपछि छनौट गरी छाडिएको काम नलाग्ने वस्तु जुन स्थानबाट निकालिएको हो सोही स्थानमा वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदनमा उल्लेख भए बमोजिम तह मिलाई खाडल नहुने गरी सम्याई राख्नुपर्नेछ ।
- (६) उत्खनन् र सङ्कलन कार्य गर्दा वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदनमा उल्लेख भएका शर्त, ठेक्का शर्त, अनुगमन समितिले दिएको निर्देशनहरु समेतको पालना गर्नु पर्नेछ ।

(७) घना बस्ती र वन क्षेत्रको पाँच मिटर, राजमार्गको दुईसय मिटर दुरी भित्रको नदी, सडक पुल तथा भोलुङ्गे पुलको दुईसय मिटर तल र दुईसय मिटर माथिको नदीजन्य पदार्थ उत्खनन् र सङ्कलन गर्न पाईने छैन । तर, दफा ६ को उपदफा (१) को खण्ड (क) बमोजिम गर्न यस उपदफाले बाधा पुऱ्याएको मानिने छैन ।

(८) उत्खनन्, सङ्कलन तथा ढुवानी कार्यमा संलग्न कामदारका लागि खानेपानी, शौचालय, सुरक्षा र दुर्घटना बीमा आदिको प्रबन्ध सम्बन्धित उत्खनन्, सङ्कलन र ढुवानीकर्ताले मिलाउने गरी ठेक्का बन्दोवस्त गर्नु पर्नेछ ।

(९) नदीजन्य पदार्थको उत्खनन्, सङ्कलन, विक्री तथा ढुवानी ठेक्का बन्दोवस्त गर्दा परिमाणको आधारमा वार्षिक रुपमा गर्नु पर्नेछ ।

(१०) गाउँपालिकाले वर्षाको समयमा बगेर आउने वालुवालाई वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदनका आधारमा नदीमा बाँध बनाई जमाउने तथा निश्चित मात्रामा वालुवा हार्भेस्टिङ गरेर बेच्ने व्यवस्था गर्न सक्नेछ ।

(११) यस कार्यविधी बमोजिम ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवा उत्खनन् र सङ्कलन गर्ने क्रममा विपद्का दृष्टिले थप जोखिम निम्तिन सक्ने अवस्था सिर्जना भएमा जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिको सिफारिसको आधारमा जिल्ला अनुगमन समितिले उत्खनन् र सङ्कलन गर्ने कार्यमा निश्चित समय तोकी रोक लगाउन सक्नेछ ।

(१२) यस दफा बमोजिम सङ्कलन र उत्खनन् कार्य गर्दा नदीको वहाव परिवर्तन नहुने साथै सिँचाई प्रणाली लगायतका संरचनालाई समेत असर नपर्ने गरी गर्नुपर्नेछ ।

१०. खानीजन्य पदार्थ उत्खनन् सम्बन्धी व्यवस्था: (१) खानीबाट ढुङ्गा , गिट्टी, वालुवा, स्लेट माटो जस्ता साधारण निर्माणमूखी पदार्थ उत्खनन् तथा सङ्कलन गर्ने कार्य प्रचलित कानून बमोजिम तोकिएको निकायबाट अनुमती लिई गर्नु पर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम अनुमतीको लागि पेश गर्दा स्थानीय तहमा गठित प्राविधिक समितिको सिफारिस बमोजिम स्थानीय तहको कार्यपालिकाबाट निर्णय गरी पेश गर्नु पर्नेछ ।

(३) स्वीकृत वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन तथा उपदफा (१) बमोजिम खानी सञ्चालनको अनुमती प्राप्त भएपछि सम्बन्धित गाउँपालिकाले खानी उद्योगको दर्ता गर्नेछ ।

(४) यस दफा बमोजिम खानी उद्योग दर्ता गरी सञ्चालन गर्ने ठाउँमा कम्तीमा बीस रोपनी वा सो बराबर क्षेत्रफल भएको निजी वा लिजमा लिएको जग्गा आवश्यक पर्नेछ ।

(५) यस दफा बमोजिम दर्ता भई सञ्चालन भएका उद्योगहरूबाट उत्पादन हुने ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवा, स्लेटको परिमाणको आधारमा गाउँपालिकाले दर्ता तथा वार्षिक नवीकरण शुल्क लगाउन सक्नेछ ।

६) यस दफा बमोजिम सञ्चालित खानी उद्योगहरूले स्वीकृत परिमाण र तोकिएका शर्त बमोजिम खानी सञ्चालन गरे नगरेको विषयमा नियमित रूपमा अनुगमन तथा नियमन गर्न गाउँपालिकाले आवश्यक व्यवस्था मिलाउन सक्नेछ ।

(७) खानीबाट उत्पादित ढुङ्गा, वालुवा, स्लेट र गिट्टी जस्ता साधारण निर्माणमूखी पदार्थको उत्पादनमा प्रचलित कानून बमोजिम रोयल्टी लाग्ने भएमा सो उठाउने व्यवस्था सोही कानूनमा तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

११. वन तथा संरक्षण क्षेत्र सम्बन्धि व्यवस्था: (१) वन तथा संरक्षण क्षेत्रबाट सामान्यतया ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवा उत्खनन् गरिने छैन ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमका क्षेत्रहरूबाट सो कार्य गर्नुपर्ने भएमा सम्बन्धित निकायको सहमतिमा वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदनमा उल्लेखित विधि अनुसार गाउँपालिकाले ढुङ्गा, गिट्टी, स्लेट तथा वालुवा उत्खनन्, सङ्कलन र विक्री गर्न सक्नेछ ।

(३) वन क्षेत्रको ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवा, स्लेट, जस्ता साधारण निर्माणमूखी पदार्थको सङ्कलन र उत्खननका लागि मेशिनरी औजार प्रयोग गर्दा स्वीकृत वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदनमा उल्लेखित शर्त र मापदण्ड भित्र रही गर्नु पर्नेछ ।

(४) संरक्षित क्षेत्रमा ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवाको उत्खनन गर्ने सम्बन्धमा सङ्घीय कानून तथा मापदण्ड बमोजिम हुनेछ । तर संरक्षित क्षेत्र भित्रका नदी, खोला तथा वगरमा बाढी, पहिरो आदि कारणले थुप्रिन गएको ढुङ्गा, गिट्टी, स्लेट तथा वालुवा आदि नहटाउँदा गम्भीर जोखिम हुने देखिएमा प्राविधिक टोलीबाट गरिएको सिफारीसका आधारमा जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिको निर्णयनुसार हटाउन सकिनेछ ।

(५) उपदफा (४) को प्रतिबन्धात्मक वाक्यांश र दफा १३ को उपदफा (३) बमोजिम हटाईने ढुङ्गा, गिट्टी, स्लेट, वालुवा आदिको सङ्कलन, स्थानान्तरण तथा विक्री सम्बन्धी कार्य गाउँपालिकाले ठेक्का बन्दोबस्त वा अन्य उपयुक्त व्यवस्था गर्न सक्नेछ ।

(६) यस दफा बमोजिमको ठेक्का बन्दोबस्त गर्दा अपनाउनु पर्ने कार्यविधि दफा (१३) को उपदफा (३) मा उल्लेख भए बमोजिम हुनेछ ।

(७) राष्ट्रिय निकुञ्ज, वन्यजन्तु आरक्ष, संरक्षण क्षेत्र र मध्यवर्ती क्षेत्रको ढुङ्गा, गिट्टी, स्लेट, वालुवा तथा माटोजन्य पदार्थको उत्खनन तथा सङ्कलन प्रचलित सङ्घीय कानून बमोजिम हुनेछ ।

१२. उत्खनन वा सङ्कलन परिमाण नियन्त्रण विधि: उत्खनन गर्न निर्धारण गरिएको स्थलमा स्वीकृत परिमाण भन्दा बढी उत्खनन हुन नदिन देहाय बमोजिम गर्नु पर्नेछ ।

(१) गाउँपालिकाले निर्धारण गरेको घाट र परिमाणको सीमा भित्र रही उत्खनन आदेश दिनु पूर्व प्राविधिक नाप जाँच तथा रेखाङ्कनका आधारमा पहिलो पटक उत्खनन सीमा तोकी दिने ।

(२) यस कार्यविधि बमोजिम उत्खनन् भई निकासी भएको स्थलमा कम्तीमा महिनाको १ पटक वा आवश्यकता अनुसार गाउँपालिकाको अनुगमन समितिले अनुगमन गर्नेछ ।

(३) सम्भौता बमोजिम नदी, खोला, खहरे, खोल्सा र नदी उकास क्षेत्रबाट निकालिएको र घाटगद्दी गरिएको नदीजन्य पदार्थको परिणाम अनुसूची-६ (क) बमोजिमको ढाँचामा र दैनिक उत्खनन् तेरीज अनुसूची-६ (ख) बमोजिमको ढाँचामा तयार गरी राख्नु पर्दछ ।

(४) अनुगमनको क्रममा कुनै नदीमा वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन र ठेक्का सम्भौतामा उल्लेख भए बमोजिमको उत्खनन्योग्य परिणाम र क्षेत्रको उत्खनन् भैसकेको पाईएमा अनुगमन समितिले थप सङ्कलन वा उत्खनन् कार्य बन्द गर्ने निर्देशन दिन सक्नेछ ।

(५) उपदफा (५) बमोजिम निर्देशन प्राप्त भएको अवस्थामा ठेक्का अवधि बाँकी रहे पनि उत्खनन् वा सङ्कलनकर्ताले उत्खनन् वा सङ्कलन गर्ने कार्य तुरुन्त बन्द गर्नु पर्नेछ ।

(६) गाउँपालिकाले लगाएको ठेक्का अन्तर्गत आर्थिक वर्षको अन्त्यमा नदी किनारा तथा वन क्षेत्रमा भण्डार गरी राखिएको नदीजन्य पदार्थ जफत गरी लिलाम विक्री गर्न सक्नेछ ।

१३. सूचना प्रकाशन गर्ने: (१) गाउँ कार्यपालिकाबाट स्वीकृत कार्ययोजना बमोजिम गाउँपालिकाभित्रका वातावरण अध्ययन गरिएका खोला, नदी, खहरे र नदी उकास क्षेत्रबाट वार्षिक उपलब्ध हुने नदीजन्य पदार्थको प्रकृति र परिमाण निश्चित गरी गाउँपालिकाबाट स्वीकृत दरको आधारमा अनुमानित आय तयार गरी गाउँ कार्यपालिकाबाट स्वीकृत गर्नु पर्नेछ ।

(२) सो परिमाणको नदीजन्य पदार्थ उत्खनन् तथा सङ्कलनको लागि ३० दिनको म्याद दिई दरभाउपत्र वा वोलपत्र सम्बन्धी सूचना राष्ट्रिय वा प्रदेश स्तरको

दैनिक पत्रिकामा प्रकाशन गर्नु पर्नेछ । यस्तो सूचना गाउँपालिकाको सूचना पाटीमा टाँस गरी वेभसाइटमा राख्नुका साथै बढी जनसम्पर्क हुने कार्यालयमा समेत पठाउनु पर्नेछ । अलग अलग स्थानमा उत्खनन् तथा घाटगद्दी गर्नु पर्ने अवस्थामा अलग अलग प्याकेज बनाई दरभाउपत्र/बोलपत्र आव्हान गर्न सकिनेछ ।

(३) खानी तथा नदीजन्य पदार्थको उत्खनन्, सङ्कलन र विक्री वितरणको ठेक्का बन्दोबस्त सम्बन्धी सूचना अनुसूची-७ (क) बमोजिमको ढाँचामा प्रकाशन गर्नुपर्नेछ । त्यस्तो सूचना बमोजिम ठेक्का प्राप्त गर्ने व्यक्तिसँग अनुसूची-७ (ख) बमोजिमको ढाचाँमा ठेक्का सम्झौता गरी अनुसूची-७ (ग) बमोजिमको ढाचाँमा पट्टा फारम दिनु पर्नेछ ।

(५) दरभाउपत्र/बोलपत्र पेश गर्दा आफूले कबोल गरेको दररेट रकमले प्रस्तावित परिमाणलाई गुणन गर्दा हुन आउने कूल कबोल रकमको पाँच प्रतिशत धरौटी बुझाएको प्रमाण संलग्न गर्नु पर्नेछ ।

(६) अन्तिम मितिसम्म दाखिला भएका दरभाउपत्र/बोलपत्रहरु सकेसम्म सोही दिन कार्यालयका प्रतिनिधि र दरभाउपत्रदाता/बोलपत्रदाता प्रतिनिधिको रोहवरमा खोली भएको व्यहोरा खुलाई मुचुल्का उठाई सो मुचुल्कामा प्रतिनिधिहरु समेतको दस्तखत गराई राख्नु पर्नेछ । दरभाउपत्रदाता/बोलपत्रदाताको अनुपस्थितिले तोकिएका उल्लेखित कार्य गर्न बाधा पर्ने छैन ।

(७) पहिलो पटक प्रकाशित सूचना बमोजिम पनि कुनै दरभाउपत्र/बोलपत्र नपरेमा वा परेका कुनै पनि दरभाउपत्र/बोलपत्र कानुन बमोजिम योग्य नभएमा पूर्व प्रकाशित सूचना अनुसार कम्तीमा आधा अवधिको म्याद दिई पुनः सूचना प्रकाशन गर्नु पर्नेछ । दोस्रो पटकको सूचनामा पनि दरभाउपत्र/बोलपत्र दाखिला नभएमा वा स्वीकृत नभएमा दोस्रो पटकको भन्दा आधा अवधी राखी पुनः तेस्रो पटक सार्वजनिक सूचना जारी गर्नु पर्ने छ ।

(८) दरभाउपत्र/बोलपत्र सम्बन्धी अन्य व्यवस्था प्रचलित कानून बमोजिम हुनेछ ।

(९) वनक्षेत्र बाहेकका सार्वजनिक क्षेत्रबाट सङ्कलन गरिने नदीजन्य पदार्थका हकमा गाउँपालिकाले सङ्कलन गरिने खोला, नदी, खहरे र नदी उकास क्षेत्रको स्थान, उत्खनन् सङ्कलन हुने परिमाण, अवधि, उत्खनन्, सङ्कलनको विधि, ढुवानीको प्रक्रिया र घाटगद्दी स्थान लगायत अन्य आवश्यक कुरा तोकी सम्झौता गरी सम्बन्धित व्यवसायीका नाममा कार्यादेश दिनु पर्नेछ ।

(१०) संकलन/उत्खनन् गरिएको नदीजन्य पदार्थ घाटगद्दी गर्ने स्थानको व्यवस्था व्यवसायी आफैले गर्नु पर्नेछ । एक उत्खनन्कर्तालाई एक स्थानमा मात्र घाटगद्दी गर्न स्वीकृति प्रदान गर्न सकिने छ ।

(११) कार्यादेश पाएका व्यवसायीले उत्खनन्, सङ्कलन्, र घाटगद्दी कार्य शुरु गर्नु पहिले सो कार्यमा खटिने मुख्य मुख्य कामदार, ढुवानीका साधन र चालकहरुको विवरण गाउँपालिकामा पेश गर्नु पर्नेछ ।

(१२) संवेदनशील क्षेत्रबाट नदीजन्य पदार्थ उत्खनन् गर्दा डोजर, स्क्याभेटर, लोडर जस्ता भारी उपकरण प्रयोग गर्न पाइने छैन । अन्य क्षेत्रको हकमा स्वीकृत प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण वा वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदनमा उल्लेख भए बमोजिम हुनेछ ।

(१३) नदीजन्य पदार्थ उत्खनन्, सङ्कलन गर्दा माटो, पानी, कृषियोग्य जमिन, जैविक विविधता जस्ता प्राकृतिक वातावरण तथा सडक, नहर, कूलो, स्कूल, कलेज, मानव बस्ती जस्ता भौतिक पूर्वाधारको संरक्षणका लागि आवश्यक परेमा गाउँपालिकाले सूचना प्रकाशित गरी गाउँपालिका भित्रको कुनै नदी वा खोला क्षेत्रलाई चार किल्ला खुलाई निश्चित अवधिका लागि संवेदनशील क्षेत्र घोषणा गरी नदीजन्य पदार्थ उत्खनन् र सङ्कलनमा रोक लगाउन सक्नेछ ।

(१४) नदीजन्य पदार्थ उत्खनन् सङ्कलन तथा घाटगद्दी गर्ने कार्य आषाढ १ गते देखि भाद्र मसान्तसम्म गर्न पाइने छैन ।

(१५) यस कार्यविधिमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि बाढी, पहिरो तथा डुबानका कारण थुप्रिएको नदीजन्य पदार्थ प्रकोप नियन्त्रणको लागि तत्काल हटाउनु पर्ने भएमा जिल्ला अनुगमन समिति तथा समन्वय समितिले अनुगमन गरी गाउँ कार्यपालिकाको निर्णयानुसार मेसिनरी औजारको प्रयोग गरी तत्काल हटाउन सक्नेछ ।

(१६) नदीजन्य पदार्थ सङ्कलन गर्ने क्रममा सङ्कलन गर्न इजाजत पाएका नदीजन्य पदार्थ बाहेक कुनै बहुमूल्य पुरातात्विक ऐतिहासिक वस्तु फेलापरेमा तत्काल गाउँपालिकामा बुझाउनु पर्नेछ र गाउँपालिकाले प्रचलित कानून बमोजिम गर्नु पर्नेछ ।

१४. सङ्कलन भण्डारण र घाटगद्दीको व्यवस्था: (१) नदीजन्य पदार्थको सङ्कलन र घाटगद्दी इजाजत दिनु पहिले गाउँपालिकाले नदीजन्य पदार्थहरूको सङ्कलन तथा घाटगद्दी गर्दा अपनाउनु पर्ने विधि र नापजाँच प्रक्रियाका विषय सम्झौता पत्रमा उल्लेख गरी सम्बन्धित व्यवसायीसँग सम्झौता गर्नु पर्नेछ । सङ्कलित नदीजन्य पदार्थ घाटगद्दी गर्ने स्थान सम्झौतामा तोक्नुपर्नेछ । घाटगद्दी तोक्दा वनक्षेत्र र अन्य क्षेत्र अलग अलग छुट्टिने गरी तोक्नु पर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम घाटगद्दी स्थान छनौट गर्दा उत्खनन्, सङ्कलन स्थलबाट न्यूनतम तीन सय मिटरको दुरी कायम गर्नु पर्नेछ । वनक्षेत्र, सार्वजनिक जग्गा, ऐलानी तथा पर्ति जग्गा, विद्यालय, क्याम्पस, धार्मिक स्थल, पानीको मुहान, सडक किनार र आवतजावतमा अवरोध हुने गरी घाटगद्दी गर्न पाइने छैन ।

(३) घाटगद्दी गर्दा संकलन/उत्खनन् गरिएका नदीजन्य पदार्थ नासिन हराउन नपाउने व्यवस्था सम्बन्धित व्यवसायीले मिलाउनु पर्नेछ ।

(४) दहत्तर वहत्तर काठ दाउराको सङ्कलन र घाटगद्दी प्रचलित ऐन, नियम र निर्देशिका बमोजिम हुनेछ । (५) उपदफा (२) बमोजिम तोकिएको स्थल बाहेक अन्यत्र भण्डारण वा घाटगद्दी गर्नु गराउनु हुदैन । तोकिएको घाटगद्दी स्थानमा तोकिएका नदीजन्य पदार्थबाहेक अन्य मालवस्तु घाटगद्दी गर्न पाइने छैन ।

तोकिएको स्थान बाहेक अन्यत्र भण्डारण या घाटगद्दी गरे गराएमा विक्री मूल्यको दोब्बर रकम असुल गरी यस्तो मालवस्तु गाउँपालिकाले जफत गर्नेछ ।

(६) नदीजन्य पदार्थ बाहेकका मालवस्तु घाटगद्दी भएमा वा ओसारपसार गरेमा प्रचलित कानून बमोजिम हुनेछ ।

(७) कार्यादेश अनुसारको नदीजन्य पदार्थ उत्खनन, संकलन र घाटगद्दी गर्ने कार्य सम्पन्न नभए सम्म व्यवसायीले विक्री गर्न पाउने छैन । विक्री गरेको पाइएमा गाउँपालिकाले विक्री मूल्यको दोब्बर रकम असुल गरी ठेक्का रद्द गर्न सक्नेछ ।

(८) गाउँपालिकाले नदीजन्य पदार्थ उत्खनन, सङ्कलन र विक्री वितरण तथा घाटगद्दी स्थलको निरन्तर निरीक्षण अनुगमन गर्नु पर्नेछ ।

परिच्छेद ४

नदी तथा खानीजन्य पदार्थ ओसारपसार र ढुवानी

१५. ढुवानी तथा ओसारपसार सम्बन्धी व्यवस्था: (१) खानी तथा नदीजन्य पदार्थको ओसार पसार गर्दा देहाय बमोजिम गर्नु पर्नेछ ।

(क) उत्खनन् स्थलमा प्रवेश गर्ने ढुवानी साधनको क्षमता वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदनमा उल्लेख भए बमोजिम हुनुपर्नेछ र अध्ययन प्रतिवेदनमा उल्लेखित क्षमताभन्दा बढी क्षमता भएका ढुवानी साधनलाई गाउँपालिकाले नदी वा खानी प्रवेशमा रोक लगाउने छ । लोड सीमाको अनुगमन नेपाल प्रहरीले पनि गर्न सक्नेछ ।

(ख) पानीले भिजेको र पानी चुहिने सामग्री बोकेका ढुवानीका साधन पक्की सडकमा गुडाउन पाइनेछैन ।

(ग) नदी तथा खानीजन्य पदार्थ ढुवानी गर्दा ढुवानी गर्ने साधनलाई माथिबाट वाक्लो त्रिपालले ढाकी ढुवानी गर्नु पर्नेछ ।

(घ) नदीजन्य पदार्थ ढुवानी गर्दा ढुवानी गर्ने साधनले ढुवानी अवधीभर नदी प्रवेश निस्सा र राजस्व तिरेको निस्सा साथमा राख्नु पर्नेछ ।

(ङ) निकासी कर्ता तथा ढुवानी कर्ताले अनुसूची ८ बमोजिमको पटके निकासी निस्सा अनिवार्य रूपमा भर्नु पर्नेछ ।

(च) सडक विभाग र सम्बन्धित निकायले तोकेको सडक सीमा र मापदण्ड भित्रको क्षेत्रमा नदीजन्य पदार्थ लगायत कुनै पनि सामग्री सङ्कलन गर्न वा सञ्चय गरी राख्न पाइने छैन । नदीजन्य पदार्थ बोकेको सवारी साधन उक्त क्षेत्रमा पार्किङ गर्न पाइने छैन । सवारी साधन बिग्रेमा निकासीकर्ताले तुरुन्त अर्को साधनको व्यवस्था गरी बिग्रेको सवारी साधन सडकबाट हटाउनु पर्नेछ ।

(छ) शहर वा बजार क्षेत्र तथा मुल सडकमा नदीजन्य पदार्थ बोकेको सवारी साधनलाई गाउँपालिकाले सूचना जारी गरी निश्चित समयभित्र मात्र तथा निश्चित बाटो प्रयोग गरी चलाउने व्यवस्था गर्न सक्ने छ ।

(ज) ढुवानी गर्दा अस्पताल, विद्यालय, अन्य शैक्षिक संस्था भएको तथा वस्तीहरूमा द्रूत गतिमा ढुवानी साधन चलाउन (प्रति घण्टा ४० कि.मि.भन्दा बढी गतिमा), प्रेसर हर्न बजाउन र फोहर गर्न पाइने छैन ।

(झ) मुल सडकबाट उत्खनन् गर्ने स्थानसम्मको बाटो को नियमित मर्मत सम्भार तथा धुलो उड्न नदीन नियमित पानी छर्कने व्यवस्था उत्खनन् तथा निकासी कर्ताले गर्नु पर्नेछ ।

(ञ) उत्खनन् स्थलसम्म जाने बाटो वन क्षेत्र भई खोल्नु पर्ने भएमा सम्बन्धित वन कार्यालयको स्वीकृति लिनु पर्नेछ ।

(२) यस दफामा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि गाउँपालिकाले भण्डारण वा घाटगढी क्षेत्र र आवश्यकता अनुसार अन्य क्षेत्रमा भार मापन मेशिन राखी कार्यान्वयन गर्न सक्नेछ ।

(३) गाउँपालिकामा नदीजन्य पदार्थ ओसारपसार र ढुवानी गर्दा कसैले अवरोध वा कुनै किसिमको ढाट राखी थप कर, शुल्क वा दस्तुर लिन पाइने छैन ।

(४) ओसार पसार तथा ढुवानी सम्बन्धी अन्य व्यवस्था सम्झौता बमोजिम हुनेछ ।

१६. निषेधित कार्यहरू: (१) यस कार्यविधि बमोजिम देहायका कार्यहरू निषेध गरिएको छ ।

(क) प्रचलित कानून बमोजिम बाहेक अवैध रूपमा खानी तथा नदीजन्य पदार्थ उत्खनन्, सङ्कलन, भण्डारण र प्रशोधनको कार्य गर्न वा उद्योग सञ्चालन गर्न ।

(ख) प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण वा वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन स्वीकृत बिना खानी तथा नदीजन्य पदार्थ उत्खनन्, सङ्कलन, भण्डारण र प्रशोधनको कार्य गर्ने उद्योग सञ्चालन गर्न ।

(ग) खानी तथा नदीजन्य पदार्थको उत्खनन्, सङ्कलन, भण्डारण र प्रशोधनको कार्य गर्ने उद्योगका लागि स्वीकृत प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण वा वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कनका शर्त उल्लङ्घन गर्न ।

(घ) खानी तथा नदीजन्य पदार्थ उत्खनन्, सङ्कलन, भण्डारण र प्रशोधनको कार्य गर्ने उद्योग सञ्चालनका लागि तोकिएको मापदण्ड विपरित कार्य गर्न ।

(ङ) तोकिएको स्थान बाहेक अन्य स्थानमा उद्योग स्थानान्तरण र सञ्चालन गर्न ।

(च) स्वीकृत उद्देश्य विपरित काम गर्न ।

(छ) तोकिएको परिमाण भन्दा बढी उत्खनन्, सङ्कलन र प्रशोधन गर्न ।

(ज) अनुमति नलिई वा अनुमति बर्खिलाफ गरी उद्योग सञ्चालन गर्न ।

(झ) पुरातात्विक, धार्मिक महत्वका र बहुमुल्य ढुङ्गा पत्थरको उत्खनन्, सङ्कलन तथा विक्री वितरण गर्न र स्वरूप परिवर्तन हुने गरी कुनै पनि क्रियाकलाप सञ्चालन गर्न ।

(ञ) कार्यविधि विपरित हुने गरी खानी तथा नदीजन्य पदार्थको उत्खनन्, सङ्कलन, ओसारपसार, विक्री वितरण गर्न तथा उद्योग सञ्चालन गर्न ।

(ट) नदी किनारमा निर्मित पूर्वाधारजन्य संरचनाको स्वरूप परिवर्तन हुने गरी स्वरूप विगारन र हानी नोक्सानी हुने अन्य कुनै कार्य गर्न ।

(ठ) नदी, खोला तथा खहरेको बहाव परिवर्तन हुने गरी उत्खनन् गर्न ।

१७. सजायको व्यवस्था: (क) दफा १६ को उपदफा (१) बमोजिमका निषेधित कार्य वा यो कार्यविधि बर्खिलाफका कुनै कार्य गर्ने गराउने उपर प्रचलित कानूनमा व्यवस्था भए अनुसार सजाय हुनेछ ।

(ख) गाउँपालिकाको अनुमति प्राप्त नगरी खानी तथा नदीजन्य पदार्थको उत्खनन्, संकलन, चोरी निकासी गरेमा, अनुमति बिना नदीमा एकजाभेटर, डोजर तथा ट्रिपर आदि साधन लगि उत्खनन्, संकलन गरेमा चोरी निकासीमा प्रयोग भएको सामान जफत गरी प्रत्यक स्काभेटर, डोजरको लागि रु. १ लाख,

टिपरको लागि रु. ५० हजार, मिनि ट्रिपर रु. ५० हजार, मिनि ट्रकलाई रु. २० हजार, निशान ट्रकलाई रु. १५ हजार, ट्रयाक्टरलाई रु. २५ हजार र चोरी निकासी गर्ने व्यक्तिलाई रु. २५ हजार जरिवाना गरिनेछ ।

(ग) प्रचलित मापदण्ड, यस कार्यविधि तथा निर्देशन पालना नगर्ने उद्योग व्यवसायलाई गाउँपालिकाले संचालनमा रोक लगाउन सक्नेछ ।

परिच्छेद ५ अनुगमन मूल्याङ्कन

१८. अनुगमन सम्बन्धी व्यवस्था : वातावरण अध्ययन प्रतिवेदनका शर्तहरूको परिपालना, उत्खनन परिमाणको नियन्त्रण, राजश्व चुहावट तथा चोरी नियन्त्रण, लगायतका कार्यहरूको अनुगमन गर्न दफा (१९) र (२०) बमोजिमको कार्यदल तथा अनुगमन संयन्त्र परिचालन गरिनेछ ।

(१) जिल्ला समन्वय समितिका प्रमुख संयोजक रहेको नेपाल सरकारद्वारा गठीत जिल्ला अनुगमन तथा समन्वय समितिले नदीजन्य पदार्थ व्यवस्थापन सम्बन्धमा जुनसुकै बेला अनुगमन गरी निर्देशन दिन सक्नेछ ।

(२) गाउँपालिकाले ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवाको उत्खननकार्य यस कार्यविधी र वातावरण अध्ययन प्रतिवेदन बमोजिम भए नभएको नियमित अनुगमन गर्न कार्यदल गठन गर्न सक्नेछ र सो कार्यदलले अनुसूची ९ बमोजिम चेकलिष्ट बनाई नियमित अनुगमन गर्नेछ ।

(३) अनुगमन समितिले अनुगमनको क्रममा देखेका विषयहरूमा, आवश्यक सुधारका लागि दिएको निर्देशन सम्बन्धित उत्खननकर्ता वा सङ्कलनकर्ताले अनिवार्य रुपमा पालना गर्नु पर्नेछ ।

(४) अनुगमन समितिले दिएको निर्देशन पालना नगर्ने उत्खनन् वा सङ्कलन वा ढुवानीकर्तालाई समितिको निर्देशन पालना नगरेसम्म उत्खनन् वा सङ्कलन वा ढुवानी कार्यमा रोक लगाउन सक्नेछ ।

(५) उपदफा (४) बमोजिम रोक, लगाईएकोमा सम्बन्धित उत्खनन् वा सङ्कलन वा ढुवानीकर्ताले अनुगमन समितिको निर्देशन बमोजिमको शर्त पुरा गरेको अवस्थामा रोक्का फुकुवा गर्न सक्नेछ ।

(६) अनुगमनका क्रममा ठेक्काका शर्त उल्लङ्घन गरेको वा राजश्व छली गरी उत्खनन् तथा ओसार पसार गरेको पाईएमा त्यस्तो सङ्कलनकर्ता, उत्खननकर्ता र ढुवानीकर्तालाई अनुगमन समितिले त्यस्तो कार्य रोक्न निर्देशन दिन, सचेत गराउन वा अवैध मालवस्तु जफत गर्न सक्नेछ ।

(७) उपदफा (६) बमोजिम जफत गरिएको मालवस्तु गाउँपालिकाले प्रचलित कानून बमोजिम लिलाम विक्री गरी उक्त रकम स्थानीय सञ्चित कोषमा दाखिला गर्नुपर्नेछ ।

(८) अनुगमन समितिले सम्बन्धित ठेकेदार, उत्खननकर्ता, खानी र क्रसर उद्योगलाई समितिको बैठकमा उत्खनन् तथा विक्रीको वार्षिक कार्ययोजना प्रस्तुत गर्न लगाउन सक्नेछ ।

(९) अनुगमन कार्यमा लाग्ने खर्चको लागि गाउँपालिकाले आवश्यक व्यवस्था गर्न सक्नेछ ।

१९. कार्यदल गठन: (१) नदीजन्य पदार्थ उत्खनन् सङ्कलन, भण्डारण, ओसारपसार र विक्री वितरण तथा यी पदार्थमा आधारित उद्योगको अनुगमन, मूल्याङ्कन तथा नियमन गर्न गराउनका लागि एक गाउँपालिका स्तरीय प्राकृतिक स्रोत साधन तथा वातावरण संरक्षण कार्यदल गठन गरिनेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको कार्यदलमा देहाय बमोजिमका पदाधिकारी रहनेछन् ।

(क) गाउँपालिका अध्यक्ष

- संयोजक

- (ख) गाउँपालिका उपाध्यक्ष - सदस्य
- (ग) वन, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन समिति, संयोजक- सदस्य
- (घ) प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत - सदस्य
- (ङ) प्राविधिक शाखा प्रमुख - सदस्य
- (च) गाउँपालिकामा रहेको प्रहरी चौकीको प्रमुख - सदस्य
- (छ) संयोजकबाट मानोनित कार्यपालिका सदस्य १ जना - सदस्य
- (ज) योजना शाखा प्रमुख - सदस्य सचिव

(३) प्राकृतिक स्रोत साधन तथा वातावरण संरक्षण कार्यदलको कार्य विवरण देहाय बमोजिम हुनेछ ।

(क) नदीजन्य पदार्थको उत्खनन, सङ्कलन, भण्डारण, प्रशोधन तथा विक्री वितरण सम्बन्धमा अनुगमन गर्ने व्यवस्था मिलाउने साथै आवश्यकता अनुरूप जिल्ला समन्वय समिति, प्रदेश मन्त्रालय र संघीय मन्त्रालयसंग आवश्यक समन्वय गर्ने ।

(ख) कार्यविधि बमोजिम नीति, नियम, मापदण्ड तर्जुमा, नियमन र संशोधनका लागि कार्यपालिकालाई सुझाव दिने ।

(ग) कुनै विवाद उत्पन्न भएमा समन्वय गरी निरूपण गर्ने ।

(घ) अन्य स्थानीय तहसंग कुनै विवाद भएमा विवाद समाधानको लागि समन्वय गर्ने ।

(ङ) नदीजन्य पदार्थ सङ्कलन हुने क्षेत्रहरूको स्थलगत सर्वेक्षण गरी प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण वा वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन (IEE/EIA) गर्न लगाउने । स्वीकृत प्रावधान र प्रतिवेदनको कार्यान्वयन र अनुगमन गर्न लगाउने र अनुगमन प्रतिवेदन बमोजिम आवश्यक कारवाही र सुधारको व्यवस्था मिलाउने ।

(च) अनुगमनका क्रममा शर्त उल्लंघन गरेको वा राजश्व छली उत्खनन् र संकलन तथा ओसार पसार वा स्वीकृत कार्ययोजना र प्रचलित कानून विपरित कार्य गरेको पाइएमा त्यस्ता उत्खननकर्ता वा ढुवानीकार्तालाई गाउँपालिकाको कानून बमोजिम जरिवाना गर्ने ।

(४) आवश्यकता अनुसार समितिले थप कार्य विवरण आफै बनाई लागू गर्ने ।

(५) अनुमति विना उत्खनन्, संकलन तथा निकासी गर्ने, सम्झौता तथा वातावरणीय मूल्याङ्कन प्रतिवेदन विपरित काम गर्नेलाई गाउँपालिकाको आर्थिक ऐन बमोजिम जरिवाना गरिने छ ।

(६) उपदफा ३(च) बमोजिम प्राप्त हुने जरिवानाको १० प्रतिशतले हुने रकम पक्राउ कार्यमा सहयोग गर्ने सुराकी, प्रहरी वा अन्य कर्मचारीहरूलाई पुरस्कार स्वरूप प्रदान गर्न सकिनेछ ।

२०. गाउँपालिका स्तरिय अनुगमन समिति :

(१) गाउँपालिका स्तरमा नदीजन्य पदार्थको उत्खनन्, सङ्कलन् , भण्डारण, क्रसिड, प्रशोधन र विक्री वितरण कार्य कार्यान्वयन, समन्वय, अनुगमन र नियमन, स्वीकृत मापदण्ड र कार्यविधिको पालना एवम् गुणस्तर सुनिश्चित गर्न गाउँपालिकाले देहाय बमोजिमको गाउँ स्तरीय अनुगमनसमिति गठन गर्नेछ ।

(क) गाउँपालिका अध्यक्ष	- संयोजक
(ख) गाउँपालिका उपाध्यक्ष	- सदस्य
(ग) प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	- सदस्य
(घ) गाउँपालिकाको प्राविधिक शाखा प्रमुख	- सदस्य
(ङ) सम्बन्धित वडाका वडाध्यक्ष	- सदस्य
(च) प्रतिनिधि डिभिजन वन कार्यालय	- सदस्य
(छ) प्रतिनिधि, नदी व्यवस्थापन समितिका अध्यक्ष	- सदस्य

- (ज) प्रतिनिधि उत्खनन् क्षेत्र नजिकको सामुदायिक वनका अध्यक्ष - सदस्य
- (झ) वन, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन समितिका अध्यक्ष - सदस्य
- (ञ) सम्बन्धित प्रहरी ईकाई/कार्यालयको प्रमुख - सदस्य
- (ट) गाउँपालिकाको अमिन वा सभेयर - सदस्य
- (ठ) वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन शाखा प्रमुख -सदस्य सचिव
- (२) गाउँ स्तरीय अनुगमन समितिको कार्य विवरण देहाय बमोजिम हुनेछ ।
- (क) गाउँपालिका भित्र स्थापना हुने उद्योगले वातावरण, कृषि, मानवबस्ती, पानीका मूल, ताल, ऐतिहासिक तथा धार्मिक पोखरी, महत्वपूर्ण स्रोत सम्पदा र भौतिक संरचना लगायतमा पार्न सक्ने प्रभाव बारे प्रस्ताव, वातावरणीय प्रतिवेदनको अध्ययन, फिल्ड निरीक्षण गरी गाउँस्तरीय प्राकृतिक स्रोत साधन तथा वातावरण संरक्षण कार्यदल मार्फत कार्यपालिकालाई राय सुझाव दिने ।
- (ख) माथि उल्लेखित अनुगमन व्यवस्था अनुसार नदीजन्य पदार्थको उत्खनन् तथा ओसार पसारका लागि प्रचलित कानून व्यवस्था र सर्वमान्य मान्यता र यस कार्यविधिमा गरिएको प्रावधानहरुको परिपालना भए नभएको, निषेधित क्षेत्रमा चोरी उत्खनन् नियन्त्रण, अन्य सरकारी सार्वजनिक जग्गामा हुने चोरी उत्खनन् नियन्त्रण, नदीजन्य पदार्थको राजश्व छली गरी हुन सक्ने ओसारपसार, अनुमति बेगर भारी यान्त्रीक औजारको प्रयोग गरी गरिने उत्खनन् लगायतका विषयमा अनुगमन गरी शर्त उलङ्घन गर्ने उपर कारवाही गर्न गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालयमा प्रतिवेदन दिन सक्ने ।
- (ग) गाउँपालिकामा सञ्चालित नदीजन्य पदार्थमा आधारित उद्योगले सञ्चालनका क्रममा वा सञ्चालन पश्चात् पार्ने असर बारे अध्ययन, निरीक्षण गरी प्रतिवेदन दिने ।
- (घ) नदीजन्य पदार्थको उत्खनन् , सङ्कलन् , भण्डारण र प्रशोधनको कार्य वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदनका शर्त तथा यस कार्यविधि अनुरूप र सम्भौता

बमोजिम कार्यान्वयन भए नभएको नियमन गरी कार्यपालिकामा प्रतिवेदन पेश गर्ने ।

(ड) सडकको भारवाहन क्षमता भन्दा बढी ओसारपसार भएमा वा तोकिएको मूल्य भन्दा बढी लिएमा वा स्वीकृत मापदण्ड वा गाउँपालिकासँग भएको सम्झौता विपरित सडकलन, उत्खनन् र प्रशोधन वा विक्री भएमा नियमन गर्ने व्यवस्था मिलाउने ।

(च) नदीजन्य पदार्थ उत्खनन्, सडकलन, घाटगद्दी, ढुवानी र विक्री सम्बन्धी गाउँपालिकाको कार्ययोजना कार्यान्वयन पूर्व, कार्यान्वयन चरण र कार्य सम्पन्न भैसकेपछि पर्न सक्ने सामाजिक, आर्थिक र वातावरणीय प्रभाव बारे अध्ययन, निरीक्षण र विश्लेषण गरी प्रतिवेदन दिने ।

(छ) स्वीकृत कार्ययोजना र प्रचलित कानून विपरित गर्नेलाई कारवाहीको लागि सिफारिस गर्ने ।

(३) अन्य कार्यविवरण गाउँ कार्यपालिकाले तोके बमोजिम हुनेछ ।

परिच्छेद ६
विविध

२१. ठूला, रूपान्तरणकारी, राष्ट्रिय गौरवका तथा प्राथमिकता प्राप्त आयोजनाको लागि विशेष व्यवस्था :

(१) ठूला, रूपान्तरणकारी, राष्ट्रिय गौरवका तथा प्राथमिकता प्राप्त आयोजनाहरूका लागि नदीजन्य पर्दाथको अभाव हुन नदीन नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार, गाउँपालिका र विकास साभेदारबाट सञ्चालित त्यस्ता आयोजनाहरूलाई आवश्यक पर्ने ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवाको वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदनको पालना हुने गरी गाउँपालिकाले नियमानुसारको शुल्क वा दस्तुर लिई आयोजना कार्यालयको सिफारिसमा तोकिएको स्थानबाट निर्माण सामग्री सङ्कलनको लागि अनुमति दिन सक्नेछ ।

(२) उफदफा (१) बमोजिम नदीजन्य पदार्थ प्राप्त गर्न आयोजना कार्यालयले आवश्यक परिणाम खुल्ने व्यहोराको सिफारिस, सम्बन्धित निकायले स्वीकृत गरेको वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन, आयोजनाको विस्तृत अध्ययन प्रतिवेदन र आयोजना सञ्चालन गर्ने गरी भएको सम्झौता लगायतका कागजात गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालयमा उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।

(३) यस दफा बमोजिम प्राप्त गरेको ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा आयोजनाको लागि मात्र प्रयोग गर्ने व्यवस्था सम्बन्धित आयोजना प्रमुखले मिलाउनु पर्नेछ र अन्यत्र प्रयोग भएको पाईएमा अनुगमन समितिले त्यस्तो आयोजना प्रमुखलाई सम्बन्धित निकायमा आवश्यक कारवाहीको लागि लेखी पठाउन सक्नेछ ।

(४) नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार, गाउँपालिका र विकास साभेदारबाट सञ्चालित आयोजनाहरूको वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन स्वीकृत गर्दा आयोजनाहरूलाई चाहिने ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवाको परिणामका साथै उत्खनन् स्थल निर्धारण गरी प्रतिवेदनमा समावेश गर्नुपर्नेछ ।

(५) उफदफा (४) बमोजिम सञ्चालित आयोजनाहरुको लागि आवश्यक पर्ने ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवाको ओसार पसार र ढुवानी गर्दा समेत यस मापदण्डमा उल्लेखित प्रकृया पूरा गर्नु पर्नेछ ।

(६) गाउँपालिकाले आफैले सञ्चालन गर्ने आयोजनाका लागि आवश्यक पर्ने साधारण निर्माणमुखी नदीजन्य पदार्थको हकमा गाउँसभाको स्विकृतीमा विक्री मूल्य वा शुल्क नलाग्ने व्यवस्था मिलाउन सक्नेछ ।

तर उफदफा (६) बमोजिमको व्यवस्था गर्दा आयोजनाको लागत अनुमान स्वीकृत गर्दा नदीजन्य पदार्थको मूल्य र शुल्क समायोजन गरेको हुनु पर्नेछ ।

(७) सडक निर्माण वा विस्तारको क्रममा सडक अधिकार क्षेत्र भित्रबाट निस्कने ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा जस्ता निर्माण सामग्री सम्बन्धित आयोजनाले उपभोग गर्ने अवस्थामा त्यस्तो सामग्रीको परीणामका आधारमा लाग्ने विक्री मूल्य बापतको रकम गाउँपालिकालाई बुझाएर मात्र उपभोग गर्न सकिनेछ ।

२२) राजस्व बाँडफाँड सम्बन्धी व्यवस्था : गाउँपालिकाले यस कार्यविधि बमोजिम साधारण निर्माणमुखी खानीजन्य र नदीजन्य पदार्थको विक्री एवम् अनुमती वा नविकरण शुल्क वा करबाट संकलित राजश्वमध्ये साठी प्रतिशत रकम गाउँपालिकाको स्थानीय सञ्चित कोषमा र चालीस प्रतिशत रकम सम्बन्धित प्रदेश सरकारको प्रदेश सञ्चित कोषमा जम्मा हुने गरी बाँडफाँड गर्नुपर्नेछ ।

(२३) व्यवसायिक रुपमा विक्री गर्न नहुने : निजी माछा पोखरी, पेट्रोलपम्प, आवास क्षेत्र निर्माण लगायतका कार्य गर्दा निस्कने ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवाको विक्री गर्न पाईनेछैन । तर व्यवसायिक रुपले विक्री गर्नुपर्ने अवस्थामा वातावरणीय अध्ययन गराई गाउँपालिकामा लाग्ने शुल्क वा दस्तुर बुझाई अनुमती लिएर मात्र गर्नु पर्नेछ ।

(२४) सूचनापाटी राख्ने : नदीजन्य पदार्थको सङ्कलन वा उत्खनन् गरिने स्थानको लम्बाई, चौडाई तथा गहिराई सहितको चारकिल्ला, उत्खनन् गर्ने अवधि र समय, प्रयोग गरिने साधन र गुनासो सुन्ने अधिकारीको नाम, पद र सम्पर्क

नम्बर लगायतका विवरण खुल्ने गरी अनुसूची १० बमोजिमको सूचनापाटी सम्बन्धित उत्खन्न वा सङ्कलन स्थलमा राख्ने व्यवस्था अनिवार्य रुपमा मिलाउनु पर्नेछ ।

(२५) मूल्य अभिवृद्धि करमा दर्ता हुनुपर्ने : यस मापदण्ड बमोजिम नदीजन्य पदार्थको ठेक्का लिने व्यवसायी अनिवार्य रुपमा मूल्य अभिवृद्धि करमा दर्ता भएको हुनु पर्नेछ ।

(२६) थप व्यवस्था गर्न सक्ने : यो कार्यविधि कार्यान्वयनलाई थप व्यवस्थित र प्रभावकारी बनाउन यस कार्यविधिको मापदण्ड प्रतिकुल नहुने गरी गाउँपालिकाले आवश्यकता अनुसार कानून बनाई लागु गर्न सक्नेछन् ।

अनुसूची १

दफा (४) को उपदफा (२) सँग सम्बन्धित

नदी तथा खानीजन्य पदार्थमा आधारीत उद्योग स्थापना, सञ्चालन, नविकरण र अनुमतिका लागि दिनुपर्ने दरखास्तको ढाँचा

मिति:

श्रीमन अध्यक्ष ज्यू
मादी गाउँपालिका, कास्की

विषय: अनुमतिपत्र पाउँ भन्ने बारे ।

महोदय,

देहाय बमोजिमको उद्योग सञ्चालन गर्न इच्छुक भएकोले हाम्रो/मेरो फर्म कम्पनीलाई स्थापना /दर्ता/सञ्चालन/नविकरण प्रदान गरिदिनुहुन आवश्यक कागजात सहित यो निवेदन पत्र पेश गरेको

छ/छौ । लिखत व्यहोरामा कुनै कुरा भुङ्गा ठहरेमा प्रचलित कानून बमोजिम सहुला बुझाउँला ।

१. फर्मको पूरा नाम:

२. फर्मको पूरा ठेगाना :

३. उद्योग सञ्चालन गर्ने स्थान (लोकेशन म्याप सहित):

४. उद्देश्य:

५. पूँजी:

६. कारोवार गर्ने बस्तु तथा कामको विवरण :

७. संलग्न कागजात: (फर्म दर्ताको प्रमाणपत्र, कर चुक्ता प्रमाणपत्र, नागरिकताको प्रमाणपत्र, नविकरण गरेको प्रमाण, स्वघोषण सम्बन्धी कागजात, IEE प्रतिवेदन, आर्थिक, व्यवस्थापकीय तथा प्राविधिक प्रतिवेदन, भ्याट/प्यान दर्ता प्रमाणपत्र, वडाको मुचुल्का र वडाको सिफारिस ।

दरखास्तवालको नाम:

सही:

नागरिता नं.:

सम्पर्क नं.:

अनुसूची २

दफा ४३

नदी तथा खानीजन्य पदार्थमा आभारित उद्योग स्थापना र सञ्चालन
अनुमति पत्र ढाँचा

मादी गाउँपालिकाको कार्यालय थुमाकोडाँडा, कास्की

नदी तथा खानीजन्य पदार्थमा आभारित उद्योग स्थापना र सञ्चालन अनुमति
पत्र

इजाजत पत्र नम्बर :

मिति:.....

श्री.....

.....

महाशय, तपाईंको फर्म/कम्पनीले सम्बन्धी कार्य गर्नको
लागि यस कार्यालयमा पेश गर्नु भएको निवेदन र संलग्न कागजात उपर
कारवाही हुँदा मिति निर्णयानुसार कार्य

गर्ने गरी यो स्थापना/सञ्चालन अनुमति पत्र प्रदान गरिएको छ । प्रचलित कानून अनुसार गर्नु गराउनु होला ।

१. फर्मको पूरा नाम:
२. फर्मको पूरा ठेगाना :
३. उद्योग सञ्चालन गर्ने स्थान :
४. VAT/PAN नम्बर:
५. चार किल्ला:
६. प्रवेश तथा निकासी नाका :
७. GPS लोकेशन :
८. फर्म/कम्पनी सञ्चालकको नाम :

अनुमति पत्र प्रदान गर्ने अधिकारी नाम: दर्जा:

दस्तखत:

मिति: द्रष्टव्य: यो अनुमतिपत्र हराएमा, च्यातियमा वा निसिएमा अर्को प्रमाणपत्र लिन रु १०००/- दस्तुर लाग्नेछ ।

अनुसूची ३

दफा ४८

मादी गाउँपालिकाको कार्यालय
थुमाकोडाँडा, कास्की

परम्परागत पेशाको रूपमा श्रममुलक विधिले नदी जन्य पदार्थ उत्खनन् गर्ने
अनुमति परिचय पत्र

नाम : ठेगाना : नागरिकता नं : परिवार संख्या :

सदस्यहरु :

- १.
- २.
- ३.
- ४.
- ५.

अनुमति मान्यअवधि : देखि सम्म ।

स्वीकृति प्रदान गर्ने अधिकारी नाम: दर्जा:

दस्तखत:

मिति:

फोटो

कार्यालयको छाप

अनुसूची ४

दफा ५ को उपदफा १ सँग सम्बन्धित)

क्रसर, हिमपाइप लगायतका उद्योग सञ्चालन सम्बन्धी दुरी मापदण्ड

क्र.स	विवरण	कायम दुरीको मापदण्ड
१	राजमार्गको राइट अफ वे बाट	५०० मि
२	खोला वा नदी किनाराबाट	५०० मि
३	शिक्षण संस्था, स्वास्थ्य संस्था, धार्मिक, साँस्कृतिक, पुरातात्विक महत्वका स्थान तथा सुरक्षा निकायबाट	२ कि. मि.
४	पक्की पुलबाट	५०० मि
५	वन, निकुञ्ज, आरक्षण तथा संरक्षण क्षेत्रबाट	२ कि. मि.
६	घना वस्तीबाट	२ कि. मि.
७	हाइटेन्सन लाईनबाट	२०० मि
८	ऐतिहासिक ताल, तलैया, पोखरीबाट	५०० मि

नोट : दुरी मापन गर्दा उद्योगको अन्तिम सीमानाको बाहिरी घेराबाट मापन गर्नु पर्ने छ ।

अनुसूची ५

दफा ९ को उपदफा १ (ड) सँग सम्बन्धित

नदीजन्य पदार्थको उत्खनन, सङ्कलनको लागि निर्धारित दुरी सम्बन्धी मापदण्ड

क्र सं	विवरण	गाउँपालिका क्षेत्र
१	नदी खोलाको वर्षातको प्रवाहमा आधारित किनार	३०० मिटर
२	तालतलैया र एतिहाँसिक धार्मिक महत्वका पोखरी तथा घाटक्षेत्र	३०० मिटर
३	२२० के भी भन्दा कमको हाईटेन्सन लाईनबाट	१०० मिटर
४	२२० के भी भन्दा माथिको हाईटेन्सन लाईनबाट	२०० मिटर
५	शिक्षण सस्था, स्वास्थ्य संस्था, धार्मिक सास्कृतिक , पुरातात्विक महत्वका स्थान, सुरक्षा निकायबाट	५०० मिटर
६	निकुञ्ज आरक्ष क्षेत्र संरक्षित क्षेत्रबाट	५०० मिटर
७	घनावस्तीबाट	५०० मिटर
८	वन क्षेत्रबाट	५०० मिटर
९	पक्की पुलबाट	३०० मिटर
१०	भोलुङ्गे पुलबाट	२०० मिटर
११	राष्ट्रिय लोकमार्गको राईट वे बाट	३०० मिटर
१२	प्रदेश स्तरको लोकमार्गको राईट वे बाट	२०० मिटर
१३	स्थानीय स्तरका कृषि तथा ग्रामिण सडकको राईट वे बाट	१०० मिटर

नोट : दुरी मापन गर्दा उद्योगको अन्तिम सीमानाको बाहिरी घेराबाट मापन गर्नु पर्ने छ

अनुसूची-६

(क) दैनिक पटके नबक्री वा ढुवानी अनभलेख तेरीज

(दफा १२ को उपदफा (३) सँग सम्बन्धित

खानी तथा नदीबाट ढुङ्गा, गिट्टी र बालुवा जस्ता साधारण निर्माणमुखी पदार्थ उत्खनन्, ओसारपसार कार्यका लागि वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदनको कार्यान्वयनका सन्दर्भमा उत्खनन् स्थान अनुसार र परीणाम नियन्त्रणका लागि दैनिक तयार गर्नु पर्ने अभिलेख नाका वा स्थान भएको खानी वा नदीको नाम: उत्खनन् गरिएको नाका वा स्थानको नाम:

क्र.सं.	उत्खनन् गरिएको मिति	उत्खनन् गरिएको परिणाम	उत्खनन्कर्ता वा प्रतिनिधिको दस्तखत	अनुगमनकर्ताको दस्तखत
१				
२				
३				
४				
५				
६				
७				
८				
९				
१०				

अनुसूची-६ (ख)

दैनिक पटके बिक्री वा ढुवानी अभिले तेरिज
दफा १२ को उपदफा (३) संग सम्बन्धित

नदीजन्य तथा खानीजन्य ढुङ्गा, गिट्टी वालुवा जस्ता साधारण निर्माणमूखी पदार्थ उत्खनन् र संकलन कार्यको लागि वातावरणीय अध्ययन कार्यान्वयनका सन्दर्भमा ढुवानी क्षेत्र अनुसार परिमाण नियन्त्रणका लागि दैनिक तयार गरिने अभिलेख तेरिज ।

नदी वा खानीको नाम :

नाकाको नाम :

मिति :

क्र.स.	ढुवानी मिति	पटके बिक्री आदेश नं	पटके बिक्री भएको परिमाण	बिक्री भएको पदार्थ लैजाने सवारी नं	कैफियत
१					

२					
३					
४					
५					
६					
७					
८					
९					
१०					

नोट : यो फाराम उत्खनन् स्थलबाट प्रत्येक पटक भरी पटके बिक्री आदेशको १ प्रति संलग्न गरी दैनिक रुपमा मादी गाउँपालिकालाई अनिवार्य रुपमा पठाउनु पर्नेछ ।

मादी गाउँपालिका,

अनुसूची- ७ (क)

(दफा १३ को उपदफा (३) संग सम्बन्धित)

नदीजन्य पदार्थको विक्रीका लागि बोलपत्र आव्हान सम्बन्धी सूचना
(प्रथम पटक प्रकाशित मिति.)

स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ को दफा ६२ क र यस मादी गाउँपालिकाको आर्थिक ऐन,.....कोदफा..... को व्यवस्था बमोजिम तपशिलमा उल्लेखित नदीहरुको स्वीकृत घाटहरुबाट निर्धारित मापदण्ड बमोजिम नदीजन्य पदार्थ उत्खनन् गरी.....गाउँपालिकाले तोकेको दरमा विक्री गर्ने गरी ठेक्का बन्दोबस्त गर्नुपर्ने भएकोले ईच्छुक व्यक्ति, फर्म या कम्पनीहरुले फर्मको नवीकरण भएको प्रमाणपत्र, मूल्य अभिवृद्धि कर दर्ता प्रमाणपत्र, आ.व..... को कर चुक्ता प्रमाणपत्र र नेपाली नागरिकताको प्रमाणपत्रको प्रमाणित प्रतिलिपिहरु संलग्न गरी लपसिल बमोजिमको शर्तहरुको अधीनमा रही बोलपत्र प्रकृत्याकमा सहभागी हुन सम्बन्धित सबैको जानकारीको लागि यो सूचना प्रकाशन गरिएकोछ ।

तपसिल :

सि.नं	सूचना नं./ बोलपत्र नं.	बोलपत्रको नाम	उत्खनन्को परिणाम (घन फिट)	न्यूनतमा बोलपत्र रकम (सेवाशुल्क र मू.अ कर बाहेक)	धरौटी रकम	बोलपत्र दस्तुर (रु)

शर्तहरू

१. फर्मको हकमा नवीकरण भएको दर्ता प्रमाण पत्र, मूल्य अभिवृद्धि कर दर्ता प्रमाणपत्र, आ.ब. को करचुक्ता प्रमाणपत्रको प्रमाणित प्रतिलिपि
२. व्यक्तिको हकमा नेपाली नागरिकताको प्रमाणपत्रको प्रमाणित प्रतिलिपि,
३. बोलपत्र फाराम दस्तुर बापत यस कार्यालयमा नगदै तिरेको वा..... बैंक शाखा कार्यालय.....मा रहेको यस कार्यालयको खाता नं..... मा नगद जम्मा गरेको नगद भौचर साथ निवेदन पेश गरी यो सूचना प्रथम पटक प्रकाशन भएको मितिले..... औ दिनको कार्यालय समयभित्र कार्यालयबाट बोलपत्र फाराम खरिद गर्न सकिनेछ ।
३. विद्युतीय माध्यमबाट बोलपत्र पेश गर्न चाहने बोलपत्र दाताले सार्वजनिक खरिद अनुगमन कार्यालय को www.bolpatra.gov.np बाट बोलपत्र सम्बन्धी कागजातहरू डाउनलोड तथा अपलोड गर्न सक्ने अवस्था गरिएको छ ।
४. तोकिएको बोलपत्र दस्तुर यस कार्यालयको..... वा यस कार्यालयको बकैँ खातामा माथि उल्लेखित खाता न. मा जम्मा गरेको भौचरलाई बोलपत्र सम्बन्धी कागजात साथ संलग्न गर्नुपर्नेछ ।
५. बोलपत्र पेश गर्ने अन्तिम दिन सार्वजनिक विदा पर्ने गएमा सोको लगत्तै पछिको कार्यालय खुल्ने दिन उल्लेखित कार्य हुन्छ ।
६. बोलपत्र सम्बन्धी फाराम भर्दा कबोल रकम अक्षर र अंकमा स्पष्ट उल्लेख गर्नु पर्नेछ ।
७. अंक र अक्षरमा फरक परेमा अक्षरलाई मान्यता दिइनेछ ।
८. आफुले कबूल गरेको अंकको पाँच प्रतिशतको दरले हुन आउने धरौटी रकम यस कार्यालयको..... मा रहेको धरौटी खाता नं..... जम्मा गरी सोको सक्कल बैंक भौचर वा बैंकबाट इजाजत प्राप्त बैंकबाट यस

- कार्यालयको नाममा बोलपत्र नं. र नाम उल्लेख गरीदिनको म्याद सहित जारी गरिएको बिड बण्ड शिलबन्दी बैंक ग्यारेण्टी साथ पेश गर्नु पर्नेछ ।
९. खरिद गरेको बोलपत्र फारामहरुमा उल्लेख भएका सबै विवरणहरु भरी बोलपत्रदाताले प्रत्तेक पानामा सही छाप गरी सिलबन्दी गरी खाम बाहिर फर्मको नाम, ठेगाना, कामको विवरण, बोलपत्र विवरण प्रोपराइटरको नाम, ठेगाना फोन नं. मोबाइल नं, समेत स्पष्ट खुलाई फर्मको छाप लगाई प्रथम पटक सूचना प्रकाशित भएको मितिले.....औ दिन दिनको.....बजे भित्र यस कार्यालयमा हार्ड कपी वा विद्युतीय प्रति दर्ता गर्नु पर्नेछ ।
१०. एक फर्म वा संस्थाको नाममा खरिद गरिएको बोलपत्र अर्को फर्म वा संस्थाका नामबाट दाखिला गर्न पाइने छैन । रीतपूर्वक पर्न आएका बोलपत्र सम्बन्धी कागजातहरु पेश गर्ने अन्तिम दिनको..... बजे देखि सम्बन्धित कार्यालयका प्रतिनिधि, निर्माण व्यवसायी वा निजको प्रतितिधिहरुको रोहबरमा यस कार्यालयमा खोलिनेछ । साथै बोलपत्रदाता वा निजको प्रतिनिधि बोलपत्र खोल्ने समयमा उपस्थित नभएमा बोलपत्र खोल्न बाधा पर्ने छैन । उक्त दिन बिदा परेमा सो कार्य विदाको लगत्तै पछि कार्यालय खुलेको दिनमा गरिनेछ ।
११. प्रि-बिड बैठक यो सूचना प्रकाशित मितिले..... औ दिन दिनको बजे गाउँपालिकाको कार्यालयमा हुनेछ । ईच्छुक बोलपत्रदाताहरुले उक्त बैठकमा भाग लिई यस सम्बन्धमा विस्तृत जानकारी हासिल गर्न सक्नु हुनेछ । उक्त दिन बिदा परेमा उक्त बैठक सोको भोलिपल्ट सोही समयमा हुनेछ ।
१२. बोलपत्र सम्बन्धी विस्तृत जानकारी बोलपत्र सम्बन्धी फाराममा उल्लेख गरिएको हुँदा सोही पुस्तिकाबाट अवगत गर्न वा यस कार्यालयमा सम्पर्क राख्न सकिनेछ ।
१३. म्याद नाघी, रीत नपुगी वा शर्तसहित पेश हुन आएका बोलपत्र स्वीकार गर्न यस कार्यालय वाध्य हुने छैन ।

१४. बोलपत्र स्वीकृत गर्ने वा नगर्ने सम्बन्धी सम्पूर्ण अधिकार यस कार्यालयमा सुरक्षित रहनेछ ।
१५. बोलपत्र स्वीकृत भएमा सोको सूचना पाएको वा घरदैलोमा सूचना टाँस भएको मितिले..... दिनभित्र मू.अ. कर दर्ता प्रमाणपत्र समेत लिई कबूल अकको प्रथमप्रतिशतले हुने रकम अनिवार्य बुझाउनु पर्नेछ ।
१६. दोस्रो किस्ताबापत..... प्रतिशतले हुने रकम नेपाल राष्ट्र बैंकबाट ईजाजत प्राप्त..... बैंकबाट यस कार्यालयको नाममा..... साल..... मसान्तसम्म म्याद सहित जारी गरिएको बैंक ग्यारेन्टी (परफरमेन्स बन्ड) समेत पेश गरी पट्टा उठाउनुपर्नेछ । साथै बोलपत्र कबोल गर्ने व्यक्ति वा फर्मले आफुले कबोल गरेको अंक, सेवा शुल्क बापत हुन आउने जम्मा रकमको नियमानुसार थप.....प्रतिशत भ्याट रकम समेत यस कार्यालयमा बुझाउनुपर्नेछ ।
१७. नियमानुसार नेपाल सरकारलाई आयकर तथा अन्य कर बोलपत्रदाताले छुट्टै बुझाउनु पर्ने छ ।
१८. तोकिएको म्यादभित्र पट्टा उठाउन नआएमा राखिएको धरौटी रकम जफत गरी नियमानुसार बोलपत्र बन्दोवस्त गरिनेछ ।
१९. यस गाउँपालिकाका नदी तथा नदीहरुको उत्खनन् क्षेत्र र उत्खनन् परीमाणका सन्दर्भमा स्थानीय सरकार समालन ऐन, २०७४ सम्बन्धित स्थानीय तहबाट जारी भएका कानून, प्रदेश कानून तथा अन्य प्रचलित कानून वा मापदण्ड बमोजिम हुनेछ । साथै यस कार्यालयबाट गरिएको वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन यस बोलपत्र सम्झौताको अभिन्न अंग मानिनेछ ।

(नोट विस्तृत जानकारीको लागि यस कार्यालयको **website : madimunkaski.gov.np** मा समेत हेर्न सकिनेछ ।

अनुसूची-७ (ख)

(दफा १३ को उपदफा (३) संग सम्बन्धित)

ठेक्का सम्भौता फाराम

कास्की जिल्ला मादी गाउँपालिका गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय, कास्की (यसपछि प्रथम पक्ष भनिने) (यस पछि दोश्रो पक्ष भनिने) का विच मादी गाउँपालिकाको मिति को निर्णयानुसार तपशिलमा उल्लेखित शर्तको अधिनमा रही ठेक्का नं. अन्तर्गत पर्नेवाट कूलघनमिटर परिमाण ढुङ्गा, गिट्टी, वालुवा र रोडा निकासी गर्ने गरी ठेक्का -सञ्चालन गर्न गराउनका लागि प्रथम पक्षको कार्यालयमा बसी यो सम्भौता पत्र तयार गरी किनाराका साँक्षीहरुको रोहवरमा हाम्रा राजी खुशीसंग हस्ताक्षर गरी१/१ एक/ एक प्रति लियौं दियौं।

तपशिल

- १) घाट क्षेत्र :
- २) ढुङ्गा गिट्टी वालुवा र रोडा विक्री मुल्य (कर सहित) प्रति क्यूफिट रु (.....) का दरले निकासी कर तथा उत्खनन, संकलन, घाटगद्दी, विक्री मुल्य एवं ढुवानीको लागत समेत जोडी जिल्ला दररेटमा नबढ्ने गरी विक्री गर्नु पर्ने ।
- ३) यो ठेक्का अवधि आ.व.सम्म रहने छ तर तोकिएको परिमाण बराबर कोसामग्री सो समय अगावै उत्खनन् तथा संकलन भएमा वा नेपाल सरकार प्रदेश सरकार र गाउँपालिकाको निर्णय वमोजिम उक्त आ.व.को केहि महिनाहरुमा ढुंगा, गिट्टी, वालुवा संकलन तथा उत्खनन् मा रोक लगाएमा ठेक्का अवधि सोहि वमोजिम हुनेछ ।

४)

सि.नं.	विवरण	रुपैयां
४.१	कुल कवोल अंङ्क	
४.२	दाखिला भएको रकम	

४.३	वैंक ग्यारेन्टी	
-----	-----------------	--

५) ठेक्काका शर्तहरु:

- क) व्यक्तिगत जग्गामा प्रतिकुल असर पर्ने गरी वा निषेधित क्षेत्रबाट दोश्रो पक्षले उल्लेखित निर्माण सामाग्री उठाउन पाइने छैन ।
- ख) कार्यालयले यो सम्झौता तोड्न उपयुक्त सम्झेको बखत कुनैपनि समयमा तोड्न सक्ने छ ।
- ग) स्थानीय स्तरमा सृजित हुने समस्या तथा विवादका विषयमा आवश्यक व्यवस्थापन गर्ने जिम्मा दोश्रो पक्षमा निहित हुने छ ।
- घ) यो सम्झौता कार्यान्वयनमा कुनै प्रकारको समस्या तथा विवाद सृजना भएमा दुवै पक्षको आपसी सल्लाह र सहमतीमा समस्याको समाधान गरिनेछ, र यसमा प्रथम पक्षको निर्णय अन्तिम हुनेछ ।
- ङ) निर्माण सामग्री निकासी गर्दा कुनै वातावरणिय खलल पुग्ने तथा अन्य ऐन नियम प्रतिकुल कार्य गर्न गराउन पाइने छैन, गरे गराएमा सो को सम्पूर्ण जिम्मेवारी दोश्रो पक्षमा नै निहित रहनेछ ।
- च) दोश्रो किस्ता वापतको रकम माघ मसान्त भित्र दाखिला गर्नु पर्नेछ । सो रकम दाखिला नगरेमा वैंक ग्यारेन्टी वापतको रकम महानगरको कोषमा खिचिनेछ ।
- छ) ढुङ्गा, बालुवा, गिट्टीको विक्रीको दर खानी क्षेत्रमा सवैले देख्ने गरी दोश्रो पक्षले होडिङ्ग बोर्डमा उल्लेख गरी राख्नु पर्ने छ ।
- ज) नदीनालाबाट ढुङ्गा, बालुवा, गिट्टी भिक्रदा नदीको प्राकृतिक स्वरुप फेरिने गरी बहाव खलबलिने गरी भिकन पाइने छैन । साथै नदी किनार भित्तालाई क्षती पुग्नेगरी वा भू-क्षय हुनेगरी ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा भिकन पाइने छैन । यसरी भिकेको प्रमाणित भएमा प्रथम पक्षले ठेक्का तोडी दोश्रो पक्षलाई जरिवाना गर्न सक्ने छ ।
- झ) मुख्य मार्गबाट निर्माण सामाग्री भिकन जानु पर्ने स्थलसम्म जान आउन ठेकेदारले वाटो निर्माण गर्दा व्यक्तिगत नीजि जग्गा पर्ने भए सम्बन्धीत जग्गा धनीको मन्जुरीनामा लिनुपर्ने र वन क्षेत्र भएर जानुपर्ने भए जि.वन का. कास्की वा सम्बन्धित सामुदायिक वन उपभोक्ता समिति संग सम्पर्क र समन्वय राखी काम गर्नु पर्नेछ ।

- ज) ढुङ्गा, ग्राभेल, गिटी, रोडा र ऱालुवा समेतको कारोवार गर्दा ऱाल श्रम प्रयोग गर्न निषेध गरिएको छ । ऱातावारणमा प्रतिकूल असर पर्ने प्रविधि अपनाउन पाइने छैन। नामजदुरको ज्यालाको हकमा जिल्ला दर रेटमा कम नहुने गरी ज्याला दिनु पर्नेछ।
- ट) दोश्रो पक्षले ढुङ्गा, गिटी, ऱालुवा, रोडा ऱिक्री गर्दा आ.ब. ०७५/७६ को लागि जिल्ला दररेट निर्धारण समितिले तोकेको जिल्ला दररेट भन्दा बढि हुने गरी ऱिक्री गर्न पाउने छैन ।
- ठ) अनुगमन समितिको निर्णय ऱमोजिम निर्धारण गरिएको क्षेत्रमा दोश्रो पक्षले संकलित सामग्रीको घाटगढ्डी गरेर मात्र ऱिक्री ऱितरणको ऱ्यवस्था ऱिलाउनु पर्नेछ। घाटगढ्डी गर्दा लाग्ने खर्च दोश्रो पक्षनै ऱ्यहोर्नु पर्नेछ ।
- ड) दोश्रो पक्षले ठेक्का ऱवधि पुरा नहुदै ठेक्का ऱिचमा छोड्न वा तोड्न पाइने छैन । संभौता तोडेमा दाखिला राजश्व फिर्ता हुने छैन ।
- ढ) ठेक्का लिए ऱापतको लाग्ने आयकर, मुल्य ऱभिवृद्धि कर, लगायतका सम्पूर्ण कर ठेकेदार स्वयमले ऱुभ्याउनु पर्नेछ ।
- ण) सामान ऱिक्री गर्दा ऱनिवार्य मु.अ. कर ऱिजक जारी गर्नु पर्नेछ । ऱिजक जारी नगरेको पाईएमा कानून ऱमोजिम कारवाही हुनेछ ।
- त) कावु ऱाहिरको परिस्थिति वा असमान्य स्थितिमा दुवै पक्ष मन्जुर भई ठेक्का तोड्न सकिनेछ । सो ऱाहेकको ऱवस्थामा किस्ता रकम घटाउने वा ऱिन्हा दिइने छैन ।
- थ) घाट क्षेत्र भित्र प्राकृतिक तवरले रहेका ठूला ढुङ्गाहरु कार्यालयको स्वीकृती ऱिना ठेकेदारले फुटाउन तोड्न वा भिक्री लान पाइने छैन तथा सो क्षेत्रमा प्राकृतिक वा ऐतिहासिक महत्त्वको कुनै ऱस्तु फेला परेमा कार्यालयमा ऱुभ्याउनु पर्नेछ ।
- द) घाट सम्म जाने बाटोको ऱिकास आफैँ ऱ्यवस्थापन गर्ने जिम्मेवारी दोश्रो पक्षमको हुनेछ । नदीजन्य पदार्थ ऱिकासी गर्दा राष्ट्रिय र सहायक राजमार्गलाई असर पर्ने गरी सडक निर्माण गर्न पाइने छैन र असर नपर्ने गरी निर्माण गर्नु परेमा निर्माण गर्दा लाग्ने खर्च ऱोलपत्र दाता स्वयंले ऱ्यहोर्नु पर्नेछ ।

- ध) नेपाल सरकार, गण्डकी प्रदेश सरकार तथा प्रथम पक्षले ठेक्का सन्चालन सम्बन्धमा दिएका नीति निर्देशनहरू दोश्रो पक्षले पूर्णरूपमा पालना गर्नु पर्नेछ ।
- न) सुख्खा बालुवा छोपेर ढुवानी गर्ने प्रवन्ध दोश्रो पक्षले मिलाउन पर्नेछ । पानी चुहिएको अवस्थामा बालुवा ढुवानी गर्न पाइने छैन । घाट क्षेत्रमा फोहर मैला व्यवस्थापनको उचित प्रवन्ध दोश्रो पक्षले नै मिलाउनु पर्नेछ ।
- प) आ.ब. का केहि महिना नेपाल सरकारको निर्णयले घाट बन्द भए मा कार्य समयावधि सोहि बमोजिम कायम हुनेछ र उल्लेखित परिमाण सोहि समयावधिमा विक्री गर्नु पर्नेछ। त्यसका लागि दोश्रो पक्षले कुनै क्षतिपूर्ति वा हर्जनाको माग गर्न पाउने छैन ।
- फ) स्वीकृत प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण (IEE) प्रतिवेदनमा उल्लेखित विषयहरू, पालना गर्नुपर्ने शर्तहरू, जोखिम न्यूनिकरणका लागि तोकिएको मापदण्डहरू, प्रत्येक क्षेत्रबाट उठाउन सकिने प्राकृतिक स्रोत ढुङ्गा, बालुवा, गिट्टी, ग्राभेल, रोडाको परिमाण समेतका विषयहरू सोही (IEE) प्रतिवेदनले निर्दिष्ट गरे बमोजिम हुनेछन्, तिनको पालना गर्नु दुवै पक्षको कर्तव्य हुनेछ ।
- ब) घाटमा काम गर्ने कामदारहरूको लागी प्राथमिक उपचारको व्यवस्था दोश्रो पक्षले नै मिलाउनु पर्नेछ ।
- भ) मेशिनरी औजारको प्रयोग गरी ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा भिक्न पाइने छैन, मेशिन प्रयोग गरेको पाइएमा प्रथम पक्षले ठेक्का तोड्ने सम्मको कारवाही गर्न सक्नेछ ।
- म) विक्री भएको ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवाको परिमाण मासिक रूपमा दोश्रो पक्षले प्रथम पक्षलाई अनिवार्य पेश गर्नु पर्नेछ ।
- य) सामाग्री उत्खनन् तथा संकलन तथा ढुवानी कार्य दिनको समयमा (सूर्योदय देखि सूर्यास्त) मात्रै गर्नु पर्नेछ । हावा चलेको बेलामा, पानी चुहिने गरी, धुलो उड्ने गरी, ओभर लोड हुने गरी ढुवानी गर्न पाइने छैन।
- र) नदि खोलामा जे.सि.भि. चलाउन वा पानीको बहावलाई प्रभाव पार्ने गरी अस्थायी पुल वा ह्युम पाइप राख्न पाइने छैन। सो प्रयोजनको

लागि गाउपालिकाको कुनै अनुमति दिने छैन। नदि वा खोलाको वारी पट्टी भएको माल वारी पट्टीबाटै र पारीपट्टी भएको माल पारिपट्टीबाटै बाटो आफै व्यवस्था गरी दोश्रो पक्षले लैजाने व्यवस्था मिलाउनु पर्नेछ ।

- ल) दोस्रो पक्षले ढुङ्गा गिटि वालुवा भिक्दा नदिको सतहवाट बढिमा ७५ सेन्टिमिटरको गहिराई भित्र मात्र रही उत्खनन कार्य गर्नुपर्नेछ ।
- व) यसमा लेखिएका कुराहरुको हकमा यसै बमोजिम र अन्य कुराहरुको हकमा बोलपत्र आव्हान गर्दाका वखतको सूचनामा उल्लेखित शर्तहरु र प्रचलित कानून बमोजिम हुनेछ ।

दोश्रो पक्षको तर्फवाट

हस्ताक्षर :

फर्म वा कम्पनीको नाम:

ठेगाना:

प्रोपाईटर/प्रतिनिधिको नाम

मिति

ठेकेदारको पक्षवाट सांक्षी

प्रथम पक्षको तर्फवाट

हस्ताक्षर:

नाम:

मादी गाउपालिकाको कार्यालय

पद :

मिति

कार्यालयको तर्फवाट सांक्षी

अनुसूची-७ (ग)

(दफा १३ को उपदफा (३) संग सम्बन्धित पट्टाको फाराम

मादी गाउँपालिका वा नगरपालिकाबाट श्रीको नाती
.....को छोरा जिल्ला
..... गाउँपालिका/ नगरपालिका वडा नं. मा बसोबास
गर्दै आएको वर्ष ... को ले
कानून बमोजिम यस मादी गाउँपालिकाको निमित्त तपशिलका शर्तमा तपशिल
बमोजिमको क्षेत्रमा तपशिल बमोजिमको दरले आय रकम संकलन गर्न ठेक्का
बन्दोवस्त गर्ने गरी यस मादी गाउँपालिकाबाट बोलपत्र आह्वान गरिए अनुसार तपाईं
समेतले दिनु भएको बोलपत्र मूल्यांकन आ.व.को लाति
रु (मु अ कर बाहेक) अक्षरूपी
..... मात्रमा ठेक्का दिने गरी तपाईंसँग ठेक्का बन्दोवस्त गर्न मिति
..... मा यस गाउँपालिकाबाट भएको निर्णय अनुसार
तपशिलका शर्त बमोजिम हुने गरी आय संकलन गर्न मञ्जुरी भई कवुलियत गरिदिनु
भएको हुँदा कवुलियत बमोजिम घटी बढी नपारी तपशिलमा लेखिए बमोजिमको
मिति भित्र मादी गाउँपालिकालाई सम्पूर्ण किस्ता बापतको रकम रु
..... बुझाई मिति
देखि मितिसम्म आ.व. को लागि
देहाय बमोजिका स्रोतहरूबाट देहाय बमोजिमको दरमा बिक्री मुल्य वा शुल्क संकलन
गर्ने कार्य गर्नुहोला । तपाईंले गरी दिनु भएको सम्झौता र यो पट्टाको वर्खिलाप
कामकाज गरेको वा देहायमा उल्लेख भएको दरमा फरक पारी बिक्री मुल्य वा
शुल्क असुल गरेको ठहरे तपाईंसँग भएको ठेक्का तोडी तपाईंको नाम कालो सूचीमा

राखिने र त्यसबाट यस गाउँपालिकालाई हुन जाने नोक्सानीको सम्पूर्ण रकम तपाईंले राखेको बैंक जमानत वा नगदै दाखिला गरेको रकमबाट असुल उपर गरिने छ । पछि तपाईंको कुनै कुरामा उजुर दाबी लाग्ने छैन भनी आजै यस गाउँपालिका वा नगरपालिकाबाट ठेक्का चलनको पूर्जा गरिदिईएको छ ।

तपशिल :

१. सम्झौतामा उल्लेख गरिए बमोजिमका क्षेत्र भित्र र शर्तको अधिनमा रही आ. व. को सम्पूर्ण किस्ता वा प्रथम किस्ता बापतको रकम रु बुझाई साल महिना गते देखिसाल महिना गतेसम्मलाई प्रचलित कानूनको अधिनमा रही मादी गाउँपालिकाको आय संकलन गर्ने ।
२. उक्त आय संकलन गर्नका निमित्त मादी गाउँपालिका क्षेत्र भित्र रहेका यसैसाथ संलग्न सूचीका मालबस्तुमा सोही सूचीमा तोकिएको दरमा बिक्री मूल्य वा शुल्कको रूपमा आय संकलन गर्नेछु । यसरी आय संकलन गर्दा करदातालाई दिईने भरपाई रसिद यसै गाउँपालिकाबाट प्रमाणित गराई प्रयोग गर्नेछु ।
३. सो आय संकलन गर्न मादी गाउँपालिकाको कार्यालयबाट निर्धारण भएको बस्तुमा तोकिएको दर बमोजिम बाहेक अन्य कुनै किसिमको कर, सेवा शुल्क वा दस्तुर इत्यादि लगाईने छैन र यस कार्यालयबाट प्रमाणित गरिए बाहेकका रसिदहरू प्रयोग गरी आय संकलन गरिने छैन । यदि कुनै

अनधिकृत रकम असुल उपर गरेको वा अनधिकृत रसिद प्रयोग गरेको पाईएमा नियमानुसार कारबाही र सजाय हुनेछ ।

४. अन्य कुराहरु तपाईं र यस गाउँपालिकाको कार्यालय बीच भएको सम्झौता बमोजिम हुनेछ ।
५. साधरण निमाणमूखी नदीजन्य पदार्थको उत्खनन्, संकलन र बिक्री गर्दा देहायका स्थानबाट निम्न बमोजिमको परिमाणमा मात्र गर्नुपर्नेछ ।

क्र. स.	नदीजन्य पदार्थ उत्खनन् गर्ने स्थान र नदीको नाम	बालुवा (क्यू.फि.)	ढुङ्गा (क्यू.फि.)	ग्राभेल/गिट्टी (क्यू.फि.)	संकलन गर्ने स्थान
१					
२					
३					
४					
५					
६					

अनुसूची—८

(दफा १५ को उपदफा १(ड) सँग सम्बन्धित)

पटके प्रवेश आदेश

ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा जस्ता साधारण निर्माणमुखी नदीजन्य पदार्थ उत्खनन, सङ्कलन र ढुवानी कार्यको लागि वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन कार्यान्वयनको सन्दर्भमा अनिवार्य प्रयोग गरिनु पर्ने परिमाण नियन्त्रण तथा नदी प्रवेश आदेश ।

नदीको नाम:

नाका वा स्थानको नाम:

प्रवेश आदेश मिति : समय: नदी प्रवेश आदेश नं

नदी प्रवेश आदेश विवरण

१. ढुवानी गरी लैजाने नाकाको नाम:
ठेगाना: सम्पका फोन नं. :
२. ढुवानी गररने पदाथाको नाम: प्रवेश आदेश नं.:
३. ढुवानी गरी लैजाने साधनको नाम: सवारी दर्ता नं.
४. निकाली लैजाने पदार्थको परिमाण:
५. ढुवानी गरी लैजाने स्थान:
६. ढुवानी गरी लैजाने पदार्थको प्रयोजन:
(जुन प्रयोजनका लागि लैजाने हो कुनै एकमा चिन्ह लगाउने)
(क) निजी निर्माण
(ख) सावाजनिक निर्माण
(ग) प्रशोधन पछि बिक्री

(घ) अन्य (प्रयोजन खुलाउने:)

(नोट: यो आदेश नलिई ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा जस्ता साधारण निर्माणमूखी नदीजन्य पदार्थ उत्खनन्, सङ्कलन गर्ने सवारी साधन नदीमा प्रवेश गर्न, ओसार—पसार गर्न र संचय वा भण्डारण गर्न निषेध गरिएको छ । कहि कतै त्यस्तो पाईएमा प्रचलित कानून बमोजिम सजाय हुनेछ .)

प्रवेश आदेश दिने कर्मचारीको नाम थर :

सही :

ठेकेदार वा प्रतिनिधिको नाम थर:

सही :

मादी गाउँपालिका, कार्की

अनुसूची—९

(दफा १८ को उपदफा (२) सँग सम्बन्धित)

मादी गाउँपालिका र जिल्ला अनुगमन समितिबाट अनुगमन गर्दा प्रयोग हुने अनुगमन चेक
लिष्ट

क्र.सं.	नविरण	छ वा छैन	कैफियत
१	मेशिन उपकरणको प्रयोग सम्झौता अनुसार		
२	प्रयोग हुने एक्सभेटरको संख्या सम्झौता अनुसार		
३	प्रयोग हुने क्षेत्र पालना भएको		
४	सङ्कलन, उत्खनन् र ढुवानीको समय पालना भएको		
५	अधिकतम गहिराईको मापदण्ड पालना भएको		
६	निकालिने परिमाण पालना भएको		
७	मुख्य बस्ती देखि मेशिन उपकरणको प्रयोग गर्ने क्षेत्र सम्म औषत दूरी पालना भएको		
८	स्थानीय सडक देखि मेनशन उपकरणको प्रयोग गर्ने क्षेत्र सम्म औषत दूरी पालना भएको		
९	थुपार्ने काम नदी तटीय क्षेत्रमा नगर्ने विषय अनिवार्य पालना भएको		
१०	दैनिक उत्खनन् अभिलेख		
११	दैनिक बिक्री ढुवानी तेरीज		

१२	प्रशोधन गर्ने व्यवस्था मिलाई प्रशोधित पानी मात्र नदीमा मिसाउने व्यवस्थालाई कडाईका साथ लागू भएको		
१३	रेखांकन सहितको नाप नक्शा राखेको		
१४	मार्गको धुलो उड्न नदिन नियमित पानी छर्कने प्रबन्ध		
१५	साईड ड्रेन र हिलो थिग्रने पोखरी (सेटिङ्ग पोण्ड) को व्यवस्था गरेको		
१६	उत्खनन् स्थलमा काम गर्ने कामदारका लागि अस्थायी शौचालयको प्रबन्ध गरेको		
१७	उत्खनन् गरिने परिमाण, चौकिल्ला, उत्खनन् बिध राखेको		
१८	गुनासो सुत्रे अधिकारीको नाम र सम्पर्क नं. र सूचना पाटी		
१९	ऋसर उधोगले पालना गर्नु पर्ने दूरी सम्बन्धी मापदण्डको पालना		
२०	शून्य मौज्जात सम्बन्धी व्यवस्थाको पालना		
२१	ढुवानी र ओसार—पसार सम्बन्धी मापदण्डको पालना		
२२	तोकिएको बजार मूल्यको पालना		
२३	अन्य कुनै विषयहरू		

अनुसूची—१० (दफा २४ सँग सम्बन्धित)

उत्खनन् स्थलमा राख्नु पने सूचना पाटीको नमुना

साधारण निर्माणमूखी नदीजन्य तथा खानीजन्य पदार्थ उत्खनन्, सङ्कलन र ढुवानी गर्ने कार्यको लागि वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन कार्यान्वयनको सन्दर्भमा उत्खनन् तथा सङ्कलन स्थलमा सार्वजनिक जानकारीका लागि राखिने सूचना पाटी

(क) उत्खनन्, सङ्कलन गरिने स्थल:—

(ख) उत्खनन्, सङ्कलनको विवरण:

१. नदी वा खानीको नाम:—

२. ठाउँको नाम:—

३. उत्खनन् गरिने परिमाण (घन फिटमा) :—

४. उत्खनन् कार्यमा प्रयोग हुने साधन:—

५. उत्खनन् गर्ने कार्य गर्न अधिकार प्राप्त ठेकेदार फमाको नाम र ठेगाना:—

६. उत्खनन् गर्ने अवधि :— मिति २०..... गते बाट

२०..... भित्र ।

(कुनै गुनासो वा थप जानकारीको लागि मादी गाउँपालिकामा सम्पर्क गर्ने ।)

आज्ञाले

नारायण प्रसाद सापकोटा

प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत